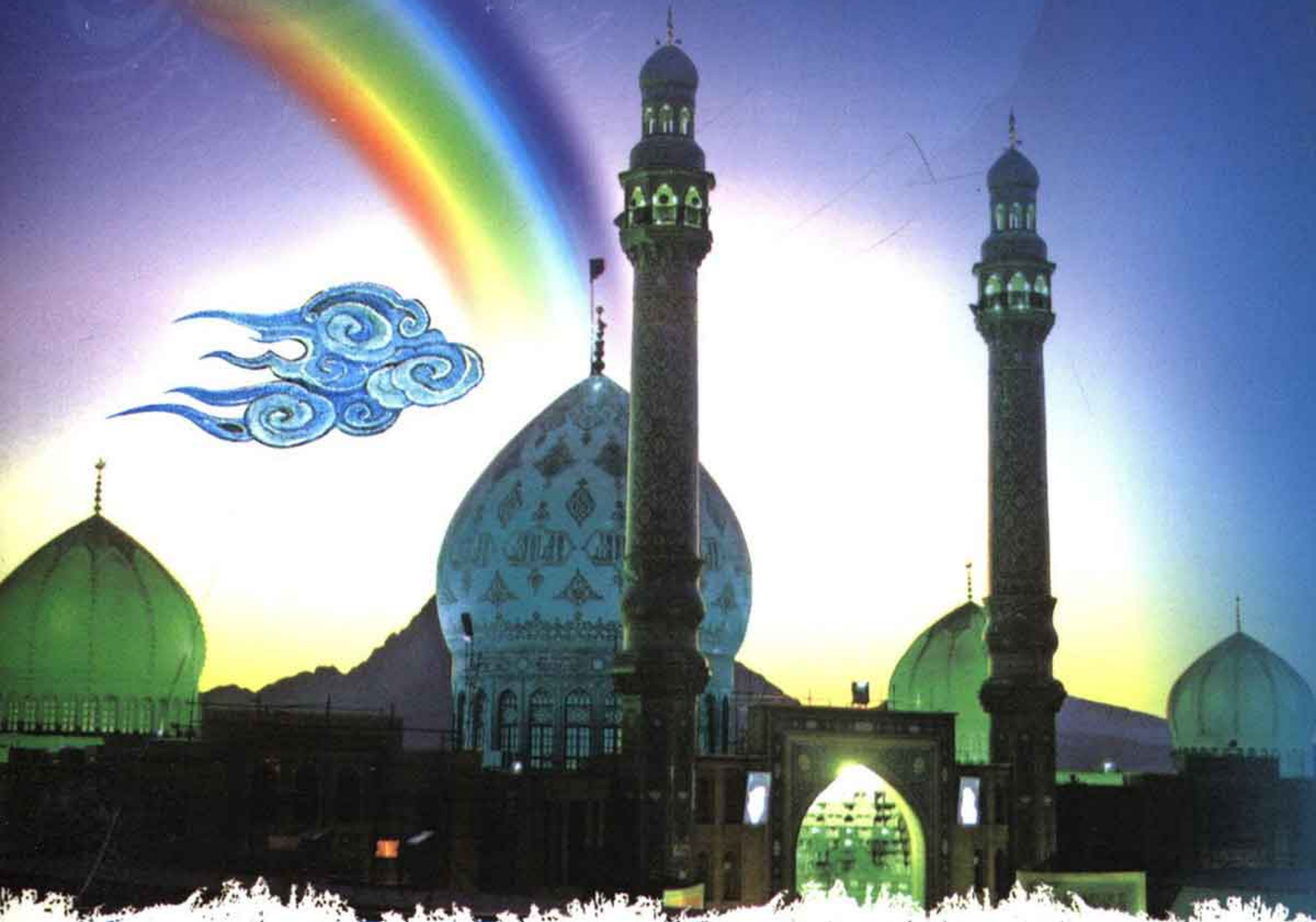




احكام منتظران



محمود اکبری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام منتظران

!

!

!

محمود اکبر

اکبری، محمود، ۱۳۳۷ -

احکام منتظران / نویسنده محمود اکبری، - قم: فقیان، ۱۳۸۹.
۱۳۶ ص.

ISBN 978-600-5949-5-6

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۱۲۹ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. فقه جعفری - قرن ۱۴ - پرسشها و پاسخها. ۲. فتوهای شیعه - قرن
۱۴. ۳. مهدویت - انتظار - پرسشها و پاسخها. الف. عنوان.

۲۹۷ / ۳۴۲۲

BP ۱۸۳ / ۹ / ۷ الف ۳



- | | | |
|--------------|---|-------------------|
| نام کتاب | ♦ | احکام منتظران |
| نویسنده | ♦ | محمود اکبری |
| ناشر | ♦ | فتیان |
| صفحه آرایبی | ♦ | قاسم اخوان |
| چاپ | ♦ | زالال کوثر |
| لیتوگرافی | ♦ | زالال کوثر |
| تاریخ انتشار | ♦ | چهارم - بهار ۹۳ |
| تیراژ | ♦ | ۱۰۰۰ جلد |
| قیمت | ♦ | ۴۰۰۰۰ ریال |
| شابک | ♦ | ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۴۹-۰۵-۶ |

السَّلَامُ عَلَى الْمَهْدَى الَّذِي وَعَدَ اللَّهُ بِهِ الْأُمَّمَ أَنْ
يَجْمَعَ بِهِ الْكَلِمَ وَيُلْمَّ بِهِ الشَّعْتَ وَيَمْلَأَ بِهِ الْأَرْضَ
عَدْلًا وَقِسْطًا وَيُنْجِزُ بِهِ وَعَدَ الْمُؤْمِنِينَ

(بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۲۶۵)

سلام بر مهدی! او که خداوند به امتها وعده داده
است تا محور وحدت باشد و اختلافات را از بین ببرد و
زمین را پر از عدل و داد نماید و به وسیله او وعده
الهی تحقق یابد.

فهرست

پیشگفتار..... ۱۳

فصل اول: حقوق و انتظارات

حقوق امام زمان علیه السلام..... ۱۷

الف) حقوق واجب..... ۱۷

۱. معرفت و شناخت حضرت..... ۱۷

۲. پیوند با ولایت..... ۲۰

۳. پرداخت سهم امام..... ۲۰

۴. سعی در اصلاح جامعه..... ۲۴

۵. تزکیه و خودسازی..... ۲۵

۶. سنخیت با امام..... ۲۵

۷. مطیع حضرت بودن..... ۲۶

۸. ثبات قدم..... ۲۷

۲۹	ب) حقوق مستحب
۲۹	۱. انتظار ظهور آن حضرت
۳۰	۲. خواندن دعا
۳۴	۳. محزون بودن از فراق آن حضرت
۳۵	۴. یاد یار
۳۶	۵. اظهار محبت و مودت
۳۷	۶. شوق دیدار
۳۸	۷. صبر و بردباری
۳۹	۸. توسل به حضرت
۳۹	۹. ترویج فرهنگ مهدوی
۴۱	انتظارات امام زمان <small>علیه السلام</small>
۴۱	۱. تقوایی و تسلیم
۴۱	۲. زنده نگاه داشتن دین و قرآن
۴۲	۳. توجه به نماز
۴۲	۴. جلب محبت اهل بیت <small>علیهم السلام</small> و ترک گناهان
۴۳	۵. همدلی و اتحاد
۴۳	۶. دعا برای فرج
۴۵	۷. مراجعه به علما
۵۰	۸. رعایت حق الناس
۵۱	انتظارات امام زمان <small>علیه السلام</small> در دعای فرج
۵۲	ویژگی های منتظران امام زمان <small>علیه السلام</small> در دعای عهد

فصل دوم : احکام منتظران

۵۵	احکام عمومی معصومین <small>علیهم السلام</small>
۵۸	ایستادن به احترام نام حضرت
۶۰	ذکر نام خاص حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>



۶۰	توهین به نواب اربعه
۶۱	شرط ملاقات با حضرت
۶۱	محرم و نامحرم
۶۱	رعایت حجاب
۶۲	منتظران و پرهیزها
۶۲	۱. استعجال در فرج امام زمان <small>علیه السلام</small>
۶۲	۲. ادعای رؤیت
۶۶	۳. طنز و شوخی با ارزش‌ها
۶۶	۴. ادعای نیابت خاصه
۶۶	۵. تعیین وقت برای ظهور
۶۷	بیمه امام زمان <small>علیه السلام</small>
۶۸	دعا در پایان تشهد
۶۸	خواندن دعای فرج در نماز
۶۸	اعتقاد به وجود امام زمان <small>علیه السلام</small>
۶۹	نماز جمعه در زمان غیبت
۶۹	پیامک و صلوات
۶۹	خشنودی امام زمان <small>علیه السلام</small>
۶۹	اضافه کردن بر دعا
۷۰	نماز عید
۷۰	نماز استغاثه
۷۰	خدمت به امام زمان <small>علیه السلام</small>
۷۱	توسل به امام زمان <small>علیه السلام</small>

۷۱ سلام به امام زمان 
۷۲ امام زمان و مال حلال
۷۲ احکام نیابت
۷۴ وظیفه منتظران
۷۶ زیارت امام زمان 
۷۶ نماز دعای ندبه
۷۶ احکام نذر
۷۸ نذرهای خرافی
۷۹ صلوات امام زمان 
۷۹ اعمال روز جمعه
۷۹ زیارت حضرت مهدی  در روز جمعه
۸۰ زیارت امام زمان 
۸۱ صلوات در روز جمعه
۸۱ عریضه نویسی
۸۳ عرضه اعمال به امام زمان 
۸۴ نماز در عصر ظهور

فصل سوم: احکام زمان‌های منسوب به امام زمان

۸۹ نیمه شعبان
۸۹ اعمال شب نیمه شعبان
۹۲ احکام جشن‌های نیمه شعبان
۹۴ منکرات جشن‌ها



۹۵	آداب شادی
۹۵	الف) مجالس شادی همراه با گناه نباشد
۹۵	ب) شادی با اذیت و آزار همراه نباشد
۹۶	ج) همراه با لهو نباشد
۹۷	د) میانه‌روی در شادی
۹۸	آغاز امامت امام زمان
۹۹	شبهای قدر

فصل چهارم : احکام اماکن منسوب به امام زمان

۱۰۳	احکام عمومی مسجد
۱۰۵	مسجد سهله
۱۰۵	آداب و اعمال مسجد سهله
۱۰۶	مسجد جمکران
۱۰۷	جایگاه مسجد جمکران
۱۰۷	علماء و مسجد مقدس جمکران
۱۱۱	اعمال مسجد جمکران
۱۱۲	نماز تحیت مسجد جمکران
۱۱۲	نماز امام زمان
۱۱۳	احکام مسجد جمکران
۱۲۱	اردوهای جمکران
۱۲۹	کتابنامه

پیشگفتار

در دوران غیبت، احکام الهی از واجبات و سنت‌ها و آداب اسلامی رو به ضعف گذاشته و برخی از مردم به میزان اقبالشان به دنیا و مادیات از معنویات روگردان شده و از احکام و آداب شرعی دوری می‌کنند. این حالت با گذشت زمان، در مردم عادی می‌شود و از روگردانی از دین خدا احساس هیچ گونه نگرانی و ناراحتی نمی‌کنند.

از همین روست که یکی از آرمان‌ها و اهداف قیام امام زمان علیه السلام احیای احکام الهی می‌باشد؛ همان‌طوری که در فرازهایی از ادعیه وارد شده است؛ مثلاً در دعای عهد چنین می‌خوانیم:

و مُجَدِّدًا لِمَا عَطَّلَ مِنْ أَحْكَامِ كِتَابِكَ^۱

اوست که احیاگر احکام تعطیل شده قرآن است.

و در فرازهایی از دعای ندبه آمده است:

أَيْنَ الْمُدَّخِرِ لِتَجْدِيدِ الْفَرَائِضِ وَالسُّنَنِ^۱

کجاست احیاگر واجبات و سنت‌های الهی.

و بخشی از توقیعات حضرت در زمینه احکام است. و در کتاب‌های فقهی، مسائل بسیاری درباره حضرت وجود دارد که در مکان‌ها و مناسبت‌های خاص می‌توان از آنها بهره گرفت. از طرفی بخشی از اعمال مکلفان مربوط به چنین مناسبت‌هایی می‌شود که باید زمینه آشنایی با این وظایف فراهم شود. این نوشتار مجموعه‌ای است از مسائل و احکام شرعی مربوط به مناسبت‌ها و مکان‌ها و اعمالی که با امام زمان علیه السلام تناسب دارد، که در چهار فصل تنظیم شده است:

فصل اول - حقوق و انتظارات امام زمان علیه السلام؛

فصل دوم - احکام منتظران؛

فصل سوم - احکام زمان‌های منسوب به امام زمان علیه السلام؛

فصل چهارم - احکام مکان‌های منسوب به امام زمان علیه السلام.

بدان امید که این مجموعه، ره‌توشه‌ای باشد برای عموم عاشقان و محبان امام عصر علیه السلام، به ویژه روحانیون، مربیان احکام و اردوهای مسجد مقدس جمکران.

والسلام

محمود اکبری

فصل اول:

حقوق و انتظارات

حقوق امام زمان علیه السلام

امام زمان علیه السلام، یگانه حق داری است که حقوق بسیاری بر انسان‌ها دارد. در فرازی از دعای ندبه آمده است:

وَأَعِنَّا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ وَالْإِجْتِهَادِ فِي طَاعَتِهِ وَاجْتِنَابِ مَعْصِيَتِهِ^۱
ما را بر ادای حقوق امام زمان و کوشش در اطاعت وی و دوری از
نافرمانی‌اش یاری فرما.

برخی از این حقوق واجب است و برخی مستحب، در اینجا به برخی از حقوق واجب و مستحب اشاره می‌شود:

الف) حقوق واجب

۱. معرفت و شناخت حضرت

یکی از وظایف شیعه نسبت به امام زمان علیه السلام به دست آوردن شناخت و معرفت می‌باشد. زیرا آن حضرت، امامی است واجب‌الاطاعه و هرکس

۱. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

که اطاعتش واجب است باید صفاتش را شناخت تا با مدعیان دروغین، اشتباه نگردد. بنابراین شناخت و دانستن صفات حضرت واجب است. امام صادق علیه السلام می فرماید:

به درستی که بهترین و واجب‌ترین فریضه‌ها بر انسان، شناخت پروردگار و اقرار به بندگی او است... و پس از آن شناخت فرستاده خدا و گواهی دادن به پیغمبری اوست... و بعد از آن، شناختن امامی است که به صفت و نامش در حال سختی و راحتی به او اقتدا می‌نمایی.^۱

همچنین می فرماید:

اعْرِفْ إِمَامَكَ فَإِنَّكَ إِذَا عَرَفْتَهُ لَمْ يَضُرَّكَ تَقَدَّمَ هَذَا الْأَمْرُ أَوْ تَأَخَّرَ^۲

و در سخنی دیگر می فرماید:

مَنْ عَرَفَ إِمَامَهُ ثُمَّ مَاتَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ كَانَ بِمَنْزِلَةِ مَنْ كَانَ قَاعِدًا فِي عَسْكَرِهِ لَا بَلَّ بِمَنْزِلَةِ مَنْ قَعَدَ تَحْتَ لِوَانِهِ^۳

آن کس که امامش را شناخت و قبل از قیام امام زمان از دنیا رفت بسان کسی است که در سپاه آن حضرت خدمتگزاری کند، بلکه مانند کسی است که زیر پرچم آن حضرت باشد. (و حاصل این شناخت ارتباط روحی و سنخیت با امام است).

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةَ جَاهِلِيَّةٍ^۴

۱. مکیال المکارم، موسوی اصفهانی، ج ۲، ص ۱۷۱؛ میزان الحکمه عربی، ج ۱، ص ۱۷۱.

۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۳۱؛ کافی، ج ۱، ص ۳۷۱.

۳. کافی، ج ۱، ص ۳۷۱.

۴. کمال الدین، صدوق، ج ۲، ص ۴۰۹؛ میزان الحکمه، ج ۱، ص ۱۷۱.

هرکس بمیرد و امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلی مرده است. نویسنده کتاب شریف مکیال المکارم درباره معرفت امام می گوید: بدون تردید مقصود از شناختی که امامان ما تحصیل آن را امر فرموده‌اند این است که ما آن حضرت را آنچنان که هست بشناسیم و چنین شناختی جز به دو امر حاصل نمی‌گردد: ۱. شناخت شخص به نام و نسب ۲. شناخت صفات و ویژگی‌های او.^۱

امام صادق علیه السلام می فرماید:

من مات و هو عارف لامامه لم یضره تقدم هذا الامر او تأخر و من مات عارفاً بامامه كان كمن كان مع القائم في فسطاطه^۲
هر که بمیرد و امام زمانش را بشناسد تأخیر یا تقدم ظهور امام زمان به او ضرر نرساند و هرکس بمیرد و امام خود را بشناسد مثل کسی است که با امام زمان در خیمه اش باشد.

امام زمان علیه السلام می فرماید:

وليعلموا أن الحق معنا ولا يقول ذلك إلا كذاب مفتر ولا يدعيه غيرنا الا ضال غوي^۳

بدانید حق با ما و در خاندان ماست و این را دیگری به زبان نمی‌آورد مگر کسی که دروغگو و گمراه باشد.

۱. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۰۷.

۲. اثبات الهداء، ج ۳، ص ۵۱۹.

۳. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۹۱؛ کمال الدین، ج ۲، ص ۵۱۱.

امام صادق علیه السلام درباره شناخت امام می فرماید:

أَدْنَى مَعْرِفَةِ الْإِمَامِ أَنَّهُ عَدْلُ النَّبِيِّ إِلَّا دَرَجَةَ النَّبُوَّةِ وَوَارِثُهُ وَإِنْ طَاعَتْهُ طَاعَةً
اللَّهِ وَطَاعَةً رَسُولِ اللَّهِ وَالتَّسْلِيمَ لَهُ فِي كُلِّ أَمْرٍ وَالْأَخْذَ بِقَوْلِهِ^۱
کمترین حد معرفت به امام آن است که بدانی امام مساوی با پیامبر صلی الله علیه و آله
است مگر در درجه نبوت، امام وارث پیامبر است و اطاعت از او اطاعت
از خدا و رسول خداست و باید در هر امری تسلیم او بود و به سخن و
فرمان او عمل کرد.

۲. پیوند با ولایت

حفظ و تقویت پیوند قلبی با امام عصر علیه السلام یکی از وظایف مهمی است
که منتظران حضرت در عصر غیبت بر عهده دارند. امام باقر علیه السلام در تفسیر
آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا...» فرمود:

بر انجام واجبات صبر کنید و در برابر دشمنانتان پایداری کنید و پیوند
خود را با امام زمان علیه السلام، مستحکم نمایید.^۲
و کسی که هر روز با حضرت عهد و پیمانی دارد، هرگز به سوی
گناه و آلودگی کشیده نمی شود.

۳. پرداخت سهم امام

یکی از موضوعاتی که در آن از امام زمان علیه السلام یاد شده، بحث خمس است
که نیمی از خمس، مال امام زمان علیه السلام است.

۱. البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۴.

۲. کتاب الغیبة، ص ۱۹۹؛ منتخب الاثر، ج ۸، ص ۵۱۵؛ غیبت نعمانی، ص ۱۹۹؛ تفسیر برهان،

ج ۱، ص ۲۳۴.

/ امام زمان علیه السلام می فرماید:

لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ عَلَى مَنْ أَكَلَ مِنْ مَالِنَا دِرْهَمًا حَرَامًا^۱
لعنت خداوند و ملائکه و همه مردم بر کسی که یک درهم از مال ما را
به حرام بخورد.

و در سخنی دیگر می فرماید:

فَلَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَتَصَرَّفَ مِنْ مَالٍ غَيْرِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ فَكَيْفَ يَحِلُّ ذَلِكَ فِي
مَالِنَا^۲

لوقتی [برای کسی جایز نیست که در مال دیگران بدون اجازه آنان
تصرف کند، پس چگونه این کار در مال ما حلال شمرده می شود؟

و نیز می فرماید:

مَنْ أَكَلَ مِنْ أَمْوَالِنَا شَيْئًا فَإِنَّمَا يَأْكُلُ فِي بَطْنِهِ نَارًا وَ سَيَصِلُ سَعِيرًا^۳
هر کس [به ناحق] چیزی از اموال ما را بخورد، همانا آتش می خورد و
به زودی به صورت در آتش جهنم می افتد.

و درباره فلسفه خمس می فرماید:

أَمَّا أَمْوَالُكُمْ فَلَا تُقْبَلُهَا إِلَّا لِتَطَهَّرُوا فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصِلْ وَ مَنْ شَاءَ فَلْيَقْطَعْ فَمَا
آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ^۴

اما اموال شما [که به ما می رسانید] پس ما آنها را نمی پذیریم، مگر برای
اینکه پاکیزه شوید. هر کس می خواهد، آنها را به ما برساند و هر کس

۱. ترجمه احتجاج، ج ۲، ص ۶۰۹.

۲. کمال الدین، ج ۲، ص ۵۲۱، ح ۴۹.

۳. همان.

۴. همان، ص ۴۸۴، ح ۴.

می‌خواهد، نرساند. پس آنچه خدا به من داده بهتر است از آنچه به شما داده است.

پرسش: آیا برای مصرف سهم امام، در امور خیریه و تقدیم سهم سادات، به سادات مستحق، اذن مجتهد لازم است؟

پاسخ: همه مراجع: در مصرف سهم امام، اذن را لازم می‌دانند، ولی در مصرف سهم سادات، برخی از مراجع مانند آیات عظام سیستانی، صافی و تبریزی، لازم نمی‌دانند.^۱

مسئله: تا خمس مال را ندهد نمی‌تواند در آن مال تصرف کند اگرچه قصد دادن خمس را داشته باشد.^۲

مسئله: انسان نمی‌تواند در مالی که یقین دارد خمسش را نداده‌اند تصرف کند، ولی در مالی که شک دارد خمس آن را داده‌اند یا نه می‌تواند تصرف نماید.^۳

مسئله: اگر از منفعت کسب آذوقه ای که برای مصرف سالش خریده، در آخر سال زیاد بیاید، باید خمس آن را بدهد. و چنانچه بخواهد قیمت آن را بدهد در صورتی که قیمتش از وقتی که خریده زیاده شده باشد باید قیمت آخر سال را حساب کند.^۴

۱. مسائل جدید، ج ۳، ص ۵۸.

۲. توضیح المسائل مراجع، م ۱۷۹۰.

۳. همان، م ۱۷۹۵.

۴. همان، م ۱۷۸۰.

مسئله: اگر از منفعت کسب پیش از دادن خمس، اثاثیه ای برای منزل بخرد، چنانچه در بین سال احتیاجش از آن برطرف شود، واجب است که خمس آن را بدهد. و همچنین است زیورآلات زنانه، اگر در بین سال وقت زینت کردن زنها به آنها بگذرد.^۱

مسئله: اگر مالی را که خمس آن داده نشده، بخرد چنانچه حاکم شرع معامله پنج یک آن را اجازه ندهد معامله آن مقدار باطل است و حاکم شرع می تواند پنج یک آن مال را بگیرد. و اگر اجازه بدهد معامله صحیح است و خریدار باید مقدار پنج یک پول آن را به حاکم شرع بدهد، و اگر به فروشنده داده می تواند از او پس بگیرد.^۲

مسئله: انسان می تواند در بین سال هر وقت منفعتی به دستش آید خمس آن را بدهد، و جایز است دادن خمس را تا آخر سال تأخیر بیندازد و اگر برای دادن خمس، سال شمسی قرار دهد، مانعی ندارد.^۳

پرسش: خمس را به چه کسی باید پرداخت نمود؟

پاسخ: باید به مرجع تقلید خود یا مجتهدی که مانند او از نظر کیفیت به مصرف می رساند، بپردازد.^۴

پرسش: آیا شخص می تواند خود مستقیماً سهم امام را به مصرف فقرا برساند؟

۱. توضیح المسائل مراجع، م ۱۷۸۱.

۲. همان، م ۱۷۶۲.

۳. همان، م ۱۷۶۶.

۴. همان، م ۱۸۳۴.

پاسخ: باید با اجازه حاکم شرع باشد و بدون اجازه نمی‌تواند مصرف کند.^۱

پرسش: آیا شخص می‌تواند خودش خمس مال را محاسبه کند و سپس آنچه را بر او واجب است به مرجع تقلید یا نمایندگان او بدهد؟
پاسخ: همه مراجع: آری اشکال ندارد، ولی تا پیش از ادای خمس نمی‌تواند در اموال تصرف کند.^۲

۴. سعی در اصلاح جامعه

از جمله وظایف مهم شیعیان و شیفتگان حضرت حجت علیه السلام اصلاح جامعه است. البته بدیهی است که امتی می‌تواند در رابطه با این امر مهم موفق باشد که خودسازی را مقدم بر دیگر سازی بداند و به خود بیشتر بپردازد. سعی و تلاش در راه اصلاح دیگران و مبارزه با کج‌روی و فساد و اهتمام به امر به معروف و نهی از منکر به منظور اصلاح جامعه و تربیت انسان‌های صالح و شایسته و وظیفه عاشقان در عصر غیبت است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

هر کس صبح کند و به امور مسلمانان اهتمام نرزد، مسلمان نیست و کسی که بشنود فریاد انسانی را که از مسلمانان کمک می‌طلبد و به ندای او پاسخ مثبت ندهد، مسلمان نیست.^۳

۱. احکام خمس، ص ۱۲۱، س ۱۱۸.

۲. عروة الوثقی، ج ۲، م ۷۵، کتاب خمس؛ احکام خمس، نهاد رهبری، ص ۴۰، س ۷.

۳. میزان الحکمه، محمدی ری‌شهری، ج ۴، ص ۵۳۱.

آری، بزرگ‌ترین امر به معروف و ناهی از منکر در عصر ظهور، خود امام مهدی عج است. پس چگونه ممکن است جامعه منتظر، خشنودی حضرت مهدی عج را بخواهد و در این جهت به آن حضرت اقتدا نکند؟

۵. تزکیه و خودسازی

پاکسازی درون از صفات پلید اخلاقی از جمله وظایفی است که در هر زمان به ویژه در زمان غیبت حضرت مهدی عج لازم است. امام صادق عج می‌فرماید:

هر کس که دوست دارد از اصحاب حضرت قائم عج باشد، باید منتظر باشد و در این حال به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید، پس چنانچه در این حال بمیرد و پس از مردنش قائم عج ظهور نماید، پاداش او همچون پاداش کسی خواهد بود که آن حضرت را درک کرده است، پس کوشش کنید و در انتظار بمانید، گوارا باد شما را ای گروه مشمول رحمت خدا.^۱ وظایف دیگری نسبت به امام زمان عج وجود دارد همچون: اظهار اشتیاق به دیدار آن حضرت، اهتمام و تصمیم قلبی بر یاری او، زیارت و سلام آن حضرت در هر مکان، دعوت مردم به سوی او، و...

۶. سنخیت با امام

منتظران واقعی، باید وضعیت فکری، روحی و عملی خود را به گونه‌ای سامان بخشند که سنخیت کاملی با امام زمان عج داشته باشند. به طور کلی

۱. مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ...؛ مکیال المکارم، موسوی اصفهانی، ج ۲، ص ۴۳۷؛ غیبت نعمانی، ص ۲۰۰.

هر انسانی دارای سه مرتبه وجودی (افکار، صفات و اعمال) است و هیچ انسانی از این قاعده مستثنا نیست. اگر کسی بخواهد به انسان دیگری نزدیک شود، چاره‌ای ندارد جز این که بکوشد نوع اعتقاد، باورها، صفات و رفتار خود را به ایشان نزدیک سازد تا از این طریق شیعه و پیرو واقعی او باشد.

امام علی (ع) می فرماید:

انظروا أهل بیت نبیکم فالزموا سمتهم و اتبعوا أثرهم فلن یمخرجوکم من هدی و لن یعیدوکم فی ردی فان لبدوا فالبدوا و ان نهضوا فانهضوا و لا تسبقوهم فتضلوا و لا تتأخروا عنهم فتهلکوا^۱

به خاندان پیامبرتان بنگرید و آن سو روید که آنان می روند، و پای به جای پای آنان نهید، که هیچ گاه شما را از طریق هدایت منحرف نکنند و به هلاکت نسپرند، اگر نشستند بنشینید و اگر برخاستند، برخیزید. بر آنان پیشی مگیرید که گمراه می شوید و از آنان واپس نمانید که هلاک می گردید.

۷. مطیع حضرت بودن

در فرازی از دعای ندبه آمده است:

اللهم... و الاجتهاد فی طاعته واجتناب معصيته و امن علینا برضاه خداوندا... و کوشش در اطاعت از او و دوری از سرکشی و نافرمانی از او ما را یاری فرما و بر ما منت گذار که وی از ما خشنود گردد.

و در زیارت آن حضرت آمده است:

وَاجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَ أَشْيَاعِهِ وَ الذَّابِّينَ عَنْهُ وَ اجْعَلْنِي مِنَ الْمُسْتَشْهِدِينَ
بَيْنَ يَدَيْهِ طَائِعاً غَيْرَ مُكْرَهٍ^۱

خدایا مرا از یاران و شیعیان و مدافعان و شهیدان در رکابش قرار ده، به گونه‌ای داوطلبانه نه با اکراه و اجبار.

۸. ثبات قدم

یکی از وظایف منتظران این است که باید هوشیار باشند تا گرفتار انحراف نشوند. همانطوری که در زمان حضرت موسی علیه السلام پس از غیبت موقت حضرت موسی علیه السلام، گروهی از امت گرفتار گوساله پرستی شدند. در زمان امام علی علیه السلام، افرادی بودند که ابتدا در مسیر امام بودند اما بعدها دچار انحراف شدند و از راه امام سر باز زدند. همچون طلحه، زبیر و...

امام موسی کاظم علیه السلام فرمود:

طُوبَى لَشِيعَتِنَا الْمُتَمَسِّكِينَ بِحَبْلِنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا الثَّابِتِينَ عَلَى مُوَالَاتِنَا وَ
الْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِنَا أَوْلِيكَ مِنَّا وَ نَحْنُ مِنْهُمْ قَدْ رَضُوا بِنَا أَيْمَةً وَ رَضِينَا بِهِمْ
شِيعَةً فَطُوبَى لَهُمْ ثُمَّ طُوبَى لَهُمْ وَ هُمْ وَ اللَّهُ مَعَنَا فِي دَرَجَاتِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ^۲

خوشا به حال شیعیان ما، آنان که به ریسمان ما چنگ می‌زنند در زمان غیبت قائم ما و بر ولایت ما و دوری از دشمنان ما پایدار هستند؛ آنان از ما و ما از آنها هستیم، آنها به ما راضی هستند و ما به عنوان شیعه از آنها راضی هستیم. پس خوشا به حال ایشان، سپس خوشا به حال ایشان، و آنان به خدا با ما و در رتبه ما هستند در قیامت.

۱. مفاتیح الجنان، زیارت امام زمان علیه السلام.

۲. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۶۱.

امام سجاد علیه السلام فرمود:

مَنْ ثَبَّتَ عَلَيَّ مَوَالِئَنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا اعطاه الله اجر الف شهيد مثل شهداء
بدرٍ وُأحدٍ

هر کس در زمان غیبت قائم آل محمد پیرو ما بوده و در این راه پایدار و ثابت قدم باشد خداوند به او پاداش هزار شهید مثل شهیدان جنگ بدر و احد عطا می کند.


در دعای زمان غیبت حضرت آمده است:

اللَّهُمَّ فَثَبِّتْنِي عَلَيَّ دِينِكَ وَاسْتَعْمَلْنِي بِطَاعَتِكَ وَ لِيَنَّ قَلْبِي لَوْلِيِّ أَمْرِكَ وَ عَافِنِي
مِمَّا امْتَحَنْتَ بِهِ خَلْقَكَ وَ ثَبِّتْنِي عَلَيَّ طَاعَةَ وَلِيِّ أَمْرِكَ الَّذِي سَتَرْتَهُ عَن
خَلْقِكَ وَ بَاذَنْكَ غَابَ عَن بَرِيَّتِكَ وَ أَمْرِكَ يَنْتَظِرُ وَ أَنْتَ الْعَالَمُ غَيْرَ الْمَعْلَمِ
بِالْوَقْتِ الَّذِي فِيهِ صَلَاحُ أَمْرٍ وَلِيَّتِكَ فِي الْإِذْنِ لَهُ يَظْهَرُ أَمْرُهُ وَ كَشَفَ سِتْرَهُ
فَصَبَّرْنِي عَلَيَّ ذَلِكَ حَقِّي لَا أَحْبَبُ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ وَ لَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ وَ لَا
كَشَفَ مَا سَتَرْتَ وَ لَا الْبَحْثَ عَمَّا كَمَيْتَ وَ لَا أَنْزَعَكَ فِي تَدْبِيرِكَ وَ لَا
أَقُولُ لِمَ وَ كَيْفَ وَ مَا بَالُ وَلِيِّ الْأَمْرِ لَا يَظْهَرُ وَ قَدْ امْتَلَأَتِ الْأَرْضُ مِنَ الْجُورِ
وَ افْوُضُ أُمُورِي كُلَّهَا إِلَيْكَ...



پس ای خدا! مرا بر دینت ثابت قدم گردان و به کار طاعتت مشغول دار و قلبم را برای ولی امرت نرم و مطیع ساز و سلامت بدار در آنچه خلقت را به امتحان آن آزمودی و مرا ثابت قدم بدار بر طاعت ولی امری که او را از خلقت پنهان کردی، و به اذنت غایب شد از زمینیان و امر ظهور فرج انتظار می رود و تو عالمی بدون این که فرا گرفته باشی به وقتی که


در آن صلاح امر ولایت به ظهور او و کشف محل پنهانی اوست. پس صبر بده مرا بر آن به طوری که دوست نداشته باشم تعجیل چیزی را که تأخیر انداخته ای و نیز دوست نداشته باشم تأخیر آنچه که در آن عجله داری. و کشف آنچه که پنهان داشته‌ای و بحث از آنچه که مخفی داشته‌ای و شکوه نکنم در تدبیرت و نگویم برای چه و چگونه و چرا امام زمان ظاهر نمی‌شود در حالی که جهان پر از ظلم و جور است، واگذار می‌کنم تمام امورم را به تو.^۱

(ب) حقوق مستحب

برای امام زمان  حقوق مستحب فراوانی ذکر شده که بخشی از آنها به شرح ذیل است:

۱. انتظار ظهور آن حضرت

انتظار ظهور امام زمان  از بهترین عبادات و از ارکان ایمان شمرده شده است. امام علی  می‌فرماید:

وَلَا تَيَأْسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ فَإِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَنْتَظَارُ الْفَرَجِ^۲
در انتظار فرج باشید و از رحمت الهی مأیوس نشوید زیرا بهترین اعمال نزد خداوند انتظار فرج است.
امام صادق  می‌فرماید:

مَنْ مَاتَ مِنْكُمْ عَلَى هَذَا الْأَمْرِ مُنْتَظِرًا لَهُ كَانَ كَمَنْ كَانَ فِي فِسْطَاطِ الْقَائِمِ^۳

۱. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۶۵.

۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۳.

۳. منتهی الآمال، محدث قمی، ج ۲، ص ۴۹۱؛ منتخب الاثر، صافی گلپایگانی، ص ۴۷۵.

کسی که منتظر ظهور امام زمان علیه السلام باشد و در آن حال بمیرد همانند کسی است که در خیمه آن بزرگوار به سر برد.
همچنین می فرماید:

طَوَيْتُ لِشِيعَةِ قَائِمِنَا الْمُنتَظِرِينَ لظُهُورِهِ فِي غَيْبَتِهِ وَ الْمُطِيعِينَ لَهُ فِي ظُهُورِهِ
أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ^۱

خوشا به حال شیعیان قائم ما که در زمان غیبتش چشم به راه ظهور او هستند و در هنگام ظهورش فرمانبردار او؛ آنان اولیاء خدا هستند همان‌ها که نه ترسی برایشان هست و نه اندوهگین شوند.

همچنین می فرماید:

تَوَقَّعَ أَمْرَ صَاحِبِكَ لَيْلِكَ وَ نَهَارِكَ^۲

در هر شب و روز منتظر ظهور امام زمان باش.

۲. خواندن دعا

یکی از وظایف شیعیان و عاشقان منتظر، در عصر غیبت، خواندن دعاهایی است که از طریق اهل بیت علیهم السلام درباره آن حضرت وارد شده است، همچون دعاهای زیر:

الْف) اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَبِيَّكَ اللَّهُمَّ
عَرِّفْنِي رَسُولَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي
حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي^۳

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۷.

۲ الغیبه، طوسی، ص ۳۳۶.

۳. اصول کافی، کلینی، ج ۱، ص ۳۳۷.

بارخدا یا! خود را به من بشناسان، که اگر خودت را به من نشناسانی پیغمبرت را نخواهم شناخت، بار خدا یا! رسالت را به من بشناسان، که اگر رسول خود را به من نشناسانی حجتت را نخواهم شناخت، پروردگارا! حجت خودت را به من بشناسان که اگر حجتت را به من نشناسانی از دین خود گمراه خواهم شد.

(ب) دعای عهد: امام صادق علیه السلام فرمود:

هر کس چهل روز صبح دعای عهد بخواند از یاوران قائم ما خواهد بود. و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خداوند متعال او را برای یاری آن حضرت زنده خواهد نمود، و به هر کلمه دعای عهد هزار حسنه او را کرامت فرماید و هزار گناه از او محو کند.^۱

خانم طباطبایی (از نزدیکان امام خمینی (ره)) می گوید:

یکی از چیزهایی که امام در روزهای آخر عمر خود به من توصیه می کردند، خواندن دعای عهد بود؛ ایشان می گفتند صبح ها سعی کن این دعا را بخوانی، چون در سرنوشتت دخالت دارد.^۲

(ج) از دعاهای مهمی که برای روا شدن حاجت نقل شده، و مشتمل بر دعا برای تعجیل فرج امام زمان علیه السلام می باشد و نیز توسل به آن حضرت، برای دفع هر نوع گرفتاری است، دعایی است که امام زمان علیه السلام به محمد بن احمد ابی اللیث تعلیم فرموده و آن دعا چنین است: *الهی عظم البلاء و برح...*^۳

۱. بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۱۱۱.

۲. برداشت هایی از سیره امام (ره)، غلامعلی رجایی، ج ۳، ص ۴۲.

۳. مفاتیح الجنان، محدث قمی، ص ۲۱۳.

(د) دعای اللهم ارزقنا توفیق الطاعة...^۱

(ه) دعا جهت سلامتی آن حضرت: اَللّٰهُمَّ كُنْ لِوَلِيِّكَ الْحُجَّةِ ابْنِ الْحَسَنِ...^۲

(و) دعا برای ظهور امام زمان علیه السلام در روز جمعه، که شیخ طوسی آن را در

مصباح المتعجد نقل کرده است: «اللهم اجعل صلاتك و صلوات ملائكتك و

رسلك على محمد و آل محمد و عجل فرجهم» یا بگوید: «اللهم صلّ علی محمد و

آل محمد و عجل فرجهم»^۳

(ز) صلوات ضراب اصفهانی: «اللهم صلّ علی محمد سید المرسلین و

خاتم النبیین... اللهم و صلّ علی و لیک المحیی سنّتك القائم بامرک...» این دعا

در چند کتاب معتبر نقل شده است و همیشه می توان آن را خواند.^۴

(ح) صلوات بر امام زمان علیه السلام: «اللهم صل علی و لیک و ابن اولیائک الذین

فرضت طاعتهم... اللهم انتصر به لدينک و انصر به اولیاءه...»^۵

(ط) دعای افتتاح: «اللهم انی افتتح الثناء بحمدک و انت مُسَدِّدٌ لِلصَّوَابِ...»^۶

علامه مجلسی می فرماید: با سند معتبر روایت شده که امام عصر علیه السلام

خطاب به شیعیان فرمود: این دعا را در تمام شب های ماه مبارک رمضان

۱ . مفاتیح الجنان، محدث قمی، ص ۲۱۴.

۲ . منتهی الامال، محدث قمی، ج ۲، ص ۴۸۷.

۳ . مصباح المتعجد، ص ۲۸۴.

۴ . مصباح المتعجد، ص ۴۰۶؛ البلد الامین، ص ۱۲۰؛ دلائل الامامة، ص ۵۴۹.

۵ . مصباح المتعجد، ص ۴۰۵؛ مفاتیح نوین، ص ۵۵۲.

۶ . مفاتیح الجنان.

بخوانید، زیرا فرشتگان به آن گوش فرا می‌دهند و برای خواننده این دعا، طلب بخشش می‌کنند.^۱

ی) امام صادق علیه السلام در روایتی به یکی از اصحابش فرمود: در زمان غیبت، دعای غریق بخوانید. راوی پرسید: دعای غریق چگونه است؟ حضرت فرمود: این چنین است: «یا الله یا رحمن یا رحیم یا مقلب القلوب ثبت قلبی علی دینک»^۲

ک) دعای ندبه^۳ و...

از روایات استفاده می‌شود که اگر دعا برای امام زمان علیه السلام در موقعیت ممتاز و حالت ممتاز روحی و در مکان و زمان خاصی مطرح شود، اجابتش سریع تر و تحقق آثارش زودتر و بیشتر خواهد بود. بعضی از زمان‌ها و موقعیت‌های ویژه و ممتاز در مورد دعا برای آن حضرت، عبارتند از:

۱. بعد از نمازهای واجب.
۲. بعد از هر دو رکعت نماز شب.
۳. در قنوت نماز و سجده شکر نماز.
۴. روز عرفه و عید فطر و عید قربان.
۵. شب و روز نیمه شعبان.

۱. زاد المعاد، ص ۱۱۰؛ مصباح المتعجب، ص ۵۷۷.

۲. اثبات الهداة، ج ۳، ص ۴۷۵، ح ۶؛ مهج الدعوات، ص ۳۹۶.

۳. در اعیاد چهارگانه، مستحب است دعای ندبه خوانده شود. عید فطر، قربان، غدیر و جمعه؛ بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۸۶؛ خصال، ص ۴۹۴.

۶. در مسجد الحرام، عرفات، سرداب مقدس، حرم امام حسین علیه السلام و حرم ائمه علیهم السلام

۷. در تمام مکان‌های منسوب به امام زمان مانند مسجد کوفه، مسجد سهله، مسجد جمکران و...^۱

۳. محزون بودن از فراق آن حضرت

یکی از غم‌های معنوی و مقدس، غم فراق و دوری از امام زمان علیه السلام است که در بسیاری از دعاها همچون دعای ندبه، فرج و زیارت آل یس و عهد آمده است و جزو وظایف منتظران حضرت در زمان غیبت است. چنین غمی می‌تواند در انسان تحول ایجاد کند، زیرا کسی که در فراق و دوری حضرت محزون است، همواره به یاد آن حضرت است و خود را برای ظهورش آماده می‌سازد و فکر و ذکرش در مسیر آن عزیز غایب از نظر است، لذا چنین شخصی نمی‌تواند در مسیر فساد گام بردارد. در فرازی از دعای ندبه درباره محروم بودن از دیدار آن وجود مبارک آمده است:

عَزِيزٌ عَلَيَّ اَنْ اَرَى الْخَلْقَ وَ لا اَتْرَى وَ لا اَسْمَعُ لَكَ حَسِيْسًا وَ لا نَجْوَى^۲

بر من گران است که خلق را ببینم و تو دیده نشوی و سخن آشکار و پنهان تو را نشنوم.

۱. بحار الانوار، ج ۸۶، ص ۶۱؛ فلاح السائل، ص ۱۹۹؛ اقبال الاعمال، ص ۱۳۳؛ کمال الدین،

ج ۲، ص ۴۲۸.

۲. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

کو در یکی از فرازهای دعای عهد درباره غم فراق و دوری از امام زمان علیه السلام چنین آمده است:

اللَّهُمَّ اكشِفْ هَذِهِ الْعُزَّةَ عَن هَذِهِ الْأُمَّةِ بِحُضُورِهِ وَ عَجِّلْ لَنَا ظُهُورَهُ^۱

خداوندا برطرف ساز این غم و گرفتگی را با حضور حضرت و تعجیل فرما برای ما ظهور آن حضرت را.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

شخص مهموم و اندوهگین که غم و اندوهش از جهت ظلمی است که بر ما رفته، نفس کشیدنش تسبیح گویی است، و هم او به خاطر امرها، عبادت است و پنهان داشتن سِرِّ ما، برای او به منزله جهاد در راه خداوند است.^۲

امام حسن عسکری علیه السلام می فرماید:

لَا تَزَالُ شِيعَتُنَا فِي حُزْنٍ حَتَّى يَظْهَرَ وَلَدِي الَّذِي بُشِّرَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ^۳

شیعیان ما در یک اندوه دائم به سر می برند تا فرزندم - که پیامبر ص نوید ظهورش را داده است - ظاهر شود.

۴. یاد یار

منتظر حقیقی، کسی است که از یاد و نام محبوب خود غافل نمی شود و پیوسته در فکر و اندیشه اوست. شخص مؤمن، در هیچ حالی از حالات و هیچ وقتی از اوقات و هیچ مکانی از مکانها، از یاد امام و انتظار قدوم مبارک او، خالی و فارغ نیست.

۱. مفاتیح الجنان، دعای عهد.

۲. اصول کافی، کلینی، ج ۲، ص ۲۲۶.

۳. یوم الخلاص، ج ۱، ص ۳۹۲، ح ۴۴۵.

نقل شده است وقتی امام موسی بن جعفر علیه السلام از امام غایب یاد کرد، فردی پرسید: آیا از امامان کسی غایب می‌شود؟ فرمود:

نَعْمَ يَغِيْبُ عَنِ ابْصَارِ النَّاسِ شَخْصُهُ وَ لَا يَغِيْبُ عَنِ قُلُوْبِ الْمُؤْمِنِيْنَ ذِكْرُهُ
وَ هُوَ الثَّانِي عَشْرَ مَنَّا^۱

بلی، شخص او از دیدگاه‌های مردم غایب می‌شود ولی یاد او از دل‌های مؤمنان نهان نمی‌شود و او دوازدهمین نفر از ماست.

۵. اظهار محبت و مودت

یکی از اوصاف منتظران و شیعیان خالص امام زمان علیه السلام، مهرورزی و محبت سرشار به آن حضرت است. البته این محبت و مهرورزی دوطرفه است، زیرا امام معصوم نیز شیعیان و یاران خود را دوست دارد و دلسوز آنهاست:

لِلْاِمَامِ الْاِنْسِ الرَّفِيْقِ وَ الْوَالِدِ الشَّفِيْقِ وَ الْاَخِ الشَّفِيْقِ...^۲

امام همدم و رفیق، پدر مهربان و برادر دلسوز است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره لزوم دوستی حضرت مهدی علیه السلام می‌فرماید:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ وَ قَدْ كَمَلَ اِيْمَانُهُ وَ حَسُنَ اِسْلَامُهُ فَلْيَتَوَلَّ الْحِجَّةَ
صَاحِبَ الزَّمَانِ الْمُنْتَظَرِ^۳

هرکس دوست دارد خدا را ملاقات کند، در حالی که ایمانش کامل و اسلامش نیکو باشد، پس باید دوستدار حضرت حجت، باشد.

۱. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۰.

۲. کافی، ج ۱، ص ۱۹۱، ح ۱.

۳. بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۲۹۶، ح ۱۲۵.



امام مهدی علیه السلام نیز مردم را به کارهایی سفارش فرموده که موجب ازدیاد محبت و مودت می‌شود:

هریک از شما باید به اموری بپردازد که او را به محبت ما نزدیک کند و از کارهایی که خوشایند ما نیست، دوری جوید، زیرا ظهور ما به صورت ناگهانی فرا می‌رسد.^۱

۶. شوق دیدار

شور عشق و علاقه دیدار یار و اظهار شیدایی و اشتیاق به محبوب، از ویژگی‌های بارز منتظران است، چنان که در دعای ندبه آمده است:

لیت شعری این استقرت بِك النوی بل ائی ارضِ تُقَلُّكُ او ثری ابرضوی ام
غیرها ام ذی طوی...^۲

ای کاش می‌دانستم در چه جایی منزل گرفته‌ای و چه سرزمین و مکانی تو را در بر گرفته است! آیا در کوه رضوی هستی و یا در جای دیگر و یا در ذی طوی هستی...

امام علی علیه السلام وقتی از امام مهدی علیه السلام و یاران آن حضرت یاد می‌نماید، ناگاه از درون سینه آهی می‌کشد و شوق دیدار آن بزرگوار را ابراز می‌دارد و می‌فرماید:

آه آه شوقاً الی رؤیتهم^۳

آه آه که چه آرزومند دیدار آنانم.

۱. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۶.

۲. اقبال الاعمال، ص ۲۹۸.

۳. نهج البلاغه، قصار ۱۴۷.

۷. صبر و بردباری

در روایات زیادی توصیه به صبر و بردباری در این دوران شده و برای منتظران صابر، پاداش و ثواب‌های چندی بیان شده است، از جمله:
امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

مِن دِينِ الْاِئِمَّةِ الْوَرَعِ وَالْعَفَّةِ وَالصَّلَاحِ وَانْتِظَارِ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ^۱

تقوا، عفت، صالح بودن و انتظار فرج با صبر و شکیبایی، از آیین امامان است.

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:

خوشا به حال شکیبایان در غیبت و محبت او، آنان را خدای تبارک و تعالی، در کتابش چنین توصیف فرموده است: «هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِيْنَ

يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ»^۲

در روایات دیگر نیز «متقین»، به شیعیان و «غیب»، به حجت غایب تفسیر شده است.^۳

امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که منتظر امر ما (ظهور مهدی علیه السلام) باشد و برآنچه در این راه از آزار و ترس می‌بیند، صبر کند، فردا (روز رستاخیز) در جرگه ما خواهد بود.^۴

۱. منتخب الاثر، ص ۴۹۸.

۲. یوم الخلاص، ج ۱، ص ۳۵۶، ح ۳۶۱.

۳. الزام الناصب، ص ۱۳۷.

۴. الا تعلم ان من انتظر امرنا وصبر على ما يرى من الاذى والخوف هو غدا في زمرةنا؛

بحار الانوار، بیروت، ج ۵۲، ص ۲۵۶.

۸. توسل به حضرت

بایسته است شیعیان منتظر در همه حالات - به ویژه هنگام شداید و سختی‌ها و تهاجم دشمن - به امام زمان علیه السلام متوسل شوند و رفع مشکل خود را از آن حضرت بخواهند، چنان که توصیه شده هنگام سختی گفته شود:

یا صاحب الزمان اغثنی، یا صاحب الزمان ادرکنی^۱

در این رابطه مناسب است زیارت روز جمعه، زیارت آل یاسین، دعای عهد و... را بخوانند و با امام خود ارتباط قلبی و انس درونی فراهم سازند.

۹. ترویج فرهنگ مهدوی

شخصی که به دنبال منفعتی است، به قدر توان برای رسیدن به منافع خود تبلیغ می‌کند. و کالای مورد نظر خود را معرفی می‌کند. کسی که عاشق امام زمان علیه السلام است و کلید حل تمام مشکلات را به دست با کفایت او می‌داند، باید همه جا فرهنگ او را ترویج کند.

۱۰. حضور در مجالس به نام حضرت

۱۱. ایستادن به هنگام شنیدن نام آن حضرت

۱۲. احترام کردن به منسوبین آن حضرت

۱۳. توجه به آن حضرت در سختی‌ها

۱۴. ذکر مناقب آن حضرت

۱۵. تکریم نام حضرت به هنگام خواندن و نوشتن

۱۶. تکریم اماکن منسوب به آن حضرت همچون مسجد سهله و جمکران و...

۱۷. دفاع از ارزشهای اهل بیت به وسیله امر به معروف و نهی از منکر
۱۸. نکوداری روزهای منسوب به آن حضرت همچون نیمه شعبان، جمعه و...

نکته: گفتنی است کتب بسیاری در زمینه حقوق و وظایف حضرت چاپ شده که در اینجا به چند نمونه از آنها اشاره می‌شود:

۱. تکالیف الانام فی غیبة الامام، صدرالاسلام علی اکبر همدانی، نشر بدر

۲. مکیال المکارم فی فوائد الدعا للقائم، سید محمد تقی موسوی اصفهانی، نشر بدر.

۳. صحیفه المهدی، جواد قیومی اصفهانی، انتشارات اسلامی.

۴. صحیفه مهدیه، سید مرتضی مجتهدی، ترجمه محمد حسین رجبیان، نشر الماس.

۵. راز و نیاز منتظران، نشر موعود.

۶. منتهی الآمال، شیخ عباس قمی، ج ۲.


۷. انتظار و وظایف منتظران، مهدی نیلی پور.

۸. وظایف شیعیان و منتظران، محمد مقدسی.


۹. وظایف منتظران، رضی سید نژاد.

۱۰. وظایف منتظران، عبدالرحمن انصاری، مؤسسه انتظار.

انتظارات امام زمان

امام زمان  در زمان غیبت از شیعیان و پیروان خویش انتظاراتی دارد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۱. تقوای پیشگی و تسلیم

از مهم‌ترین انتظارات آن حضرت از شیعیان و پیروان خویش، این است که تقوای الهی را پیشه خود ساخته، سراپا تسلیم اوامر و نواهی امامان معصوم  باشند. که در این صورت، سعادت دنیوی و اخروی انسان تأمین خواهد شد.

آن امام رئوف در کلام رسای خود فرمود:

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَ سَامُوا لَنَا وَ رُدُّوا الْأَمْرَ إِلَيْنَا^۱

از خدا بترسید و تسلیم [امر] ما شوید و کارها را به ما واگذار کنید.

۲. زنده نگاه داشتن دین و قرآن

امام زمان  می‌فرماید:

أَنِّي أَدْعُوكُمْ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَى رَسُولِهِ وَ الْعَمَلَ بِكِتَابِهِ وَ إِمَاتَةَ الْبَاطِلِ وَ أَحْيَاءِ
سُنَّتِهِ^۲

من شما را به سوی خدا و پیامبرش می‌خوانم و از شما عمل به قرآن و نابودی باطل و احیاء سنت پیامبر خدا را خواهانم.

۱. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۸.

۲. عقد الدرر، ص ۱۹۶.

۳. توجه به نماز

امام زمان علیه السلام می فرماید:

ما ارغم انف الشیطان بشيء مثل الصلاة فصلها و ارغم انف الشیطان^۱
هیچ چیز مثل نماز بینی شیطان را به خاک نمی‌مالد، پس نماز بخوانید
و بینی او را به خاک بمالید.

۴. جلب محبت اهل بیت علیهم السلام و ترک گناهان

پاداش رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله این است که مردم به جانشینان او، یعنی
امامان معصوم، محبت و ارادت داشته باشند و همین محبت عامل مهمی
است در بازدارندگی از گناهان و معاصی. یکی از انتظاراتی هم که امام
زمان علیه السلام از شیعیان خویش دارد، این است که در پی جلب و کسب
محبت اهل بیت علیهم السلام باشند و از انجام گناه و اموری که باعث ناراحتی و
رنجش می‌شود، به شدت پرهیز نمایند. آن حضرت در سخن خیرخواهانه
خود چنین می‌فرماید:

فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ مَا يُقْرَبُ بِهِ مِنْ مُحَبَّتِنَا وَلِيَتَجَنَّبَ مِنْ كَرَاهِيَّتِنَا وَ
سَخَطِنَا فَإِنَّ امْرَأًا يَبْغَتْهُ فُجَاءَةً حِينَ لَا تَنْفَعُهُ تَوْبَةٌ وَ لَا يُنْجِيهِ مِنْ عِقَابِنَا نَدْمٌ
عَلَى حَوْبَةٍ^۲

پس باید هریک از شما [شیعیان] کارهایی را که موجب جلب محبت ما
می‌گردد، انجام دهد و باید از کارهای [ناپسندی] که خشم و غضب ما
را در پی دارد، اجتناب کند. پس [آگاه باشید که] مرگ آدمی ناگهان

۱. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۲؛ کمال الدین، ج ۲، ص ۵۲۰.

۲. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۴.

می‌رسد که [دیگر در آن وقت] توبه سودی نمی‌رساند و ندامت و پشیمانی [نیز] نمی‌تواند او را از عذاب ما برهاند.

۵. همدلی و اتحاد

از دیگر انتظارات امام زمان علیه السلام از شیعیانش این است که بر محور فرامین الهی و تعهدهایی که در مقابل امامان خویش دارند، همدل و متحد باشند، چرا که همدلی، هم موفقیت دنیوی آنها را در پی دارد و هم زمینه تعجیل فرج و ظهور عدالت گستر جهان را فراهم می‌سازد.

آن حضرت دلسوزانه اظهار می‌دارد:

لَوْ أَنَّ أَشْيَاعَنَا وَفَقَّهُمُ اللَّهَ لَطَاعَتِهِ عَلَى اجْتِمَاعِ مِنَ الْقُلُوبِ فِي الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ
عَلَيْهِمْ لَمَا تَأَخَّرَ عَنْهُمْ الْيَمْنُ بِلِقَائِنَا^۱

اگر شیعیان ما - که خدا آنان را بر انجام طاعت خویش موفق بدارد - در راه ایفای پیمانی که بر دوش دارند، همدل می‌شدند، دیدار ما از ایشان به تأخیر نمی‌افتاد.

۶. دعا برای فرج

شیعه در فراق امام و مولای خویش نمی‌تواند آرام گیرد و لحظه به لحظه چشم به انتظار ظهور مولا و امام خویش نباشد. نشانه انتظار سازنده و کارساز، آن است که تلاش کند تا زمینه ظهور را در جامعه بیشتر آماده نماید. یکی از راههای زمینه سازی برای ظهور، دعاهای دلسوزانه و مشتاقانه است، آن هم دعا برای فرج و ظهور مهدی علیه السلام که هم باعث

۱. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۷، ح ۸.

تقویت روح انتظار می‌شود و هم آمادگی انسان را برای ظهور آن حضرت بیشتر می‌سازد و از طرف دیگر، خود عامل مستقلى است برای نزدیکی فرج.

به همین جهت است که مهدی منتظر علیه السلام از شیعیانش انتظار دارد و مجدّدانه می‌خواهد که برای ظهورش، دعا کنند، آنجا که فرمود:

وَ أَكثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ^۱

و برای تعجیل فرج بسیار دعا کنید، زیرا همین موجب فرج و گشایش شماست.

امام زمان علیه السلام در توقیعی به خط مبارک، بهترین اعمال را دعا برای فرج دانسته‌اند.^۲

در کنار دستور دعا برای فرج، بر این نکته تأکید شده است که هرگز کسی حق ندارد زمان دقیقی برای فرج تعیین نماید، چرا که وقت مشخص آن را جز ذات پاک لایزالی کسی دیگر نمی‌داند.

در این زمینه، موعود جهانی فرمود:

أَمَّا ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ وَ كَذَّبَ الْوَقَّاتُونَ^۳

اما ظهور فرج به اراده خدایی که یادش بلند مرتبه است، بر می‌گردد و کسی که [برای آن] وقت تعیین کند، دروغ گفته است.

۱. کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۵، ح ۴.

۲. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۲.

۳. کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۵، ح ۴.

در اماکنی تأکید بیشتری در دعا برای تعجیل فرج شده است، همچون مسجد الحرام، عرفات، مسجد کوفه، مسجد سهله، مسجد صعصعه، سرداب مقدس، مسجد جمکران.^۱

دعا برای سلامتی امام زمان علیه السلام و دعا برای چیره شدن آن امام بر کافران و ملحدان و منافقان، نیز استحباب دارد.^۲

پرسش: برخی از شیفتگان حضرت اظهار دارند که امام زمان تا ۴ الی ۵ سال آینده خواهد آمد، آیا چنین سخنانی صحیح است؟

پاسخ: ائمه معصومین علیهم السلام دستور داده‌اند که وقت معین نکنید.^۳

۷. مراجعه به علما

شکی نیست که در زمان غیبت هیچ یک از احکام اسلام تعطیل نشده و باید تا آمدن امام عصر علیه السلام به همه آنچه اسلام از ما خواسته است عمل کنیم و از سوی دیگر می‌دانیم امکان دسترسی به امام معصوم علیه السلام و فراگیری مستقیم احکام دین از ایشان برای ما وجود ندارد. آیا باید عمل به احکام را تعطیل نمود یا به هر آنچه که خود احتمال می‌دهیم درست باشد عمل کنیم. قطعاً هیچ یک از این دو راه ما را به مقصود نمی‌رساند.

در دوران غیبت کبری، هرچند دست الطاف امام زمان علیه السلام از پشت ابرهای غیبت بر سر امت و شیعیان سایه افکنده است، اما نیاز مبرم وجود

۱. موسوعة الزیارات المعصومین، الهادی، ج ۴، ص ۴۲۲.

۲. منتهی الآمال، ص ۸۱۱.

۳. هزار و یک مسأله، نوری همدانی، ج ۱، ص ۱۰۲۹.

دارد که برای سرپرستی امت و شیعیان و هدایت و گره‌گشایی از مشکلات آنان، فرد و یا افرادی باشند تا مردم با مراجعه به آنها تفسیر سخنان امامان خویش را به دست آورند و پاسخ پرسش‌های خود را دریابند و صراط مستقیم را به پشتوانه فکری و علمی آنان طی نمایند. به همین جهت، آن امام رئوف و دلسوز برای دوران غیبت تدبیری اندیشیده و مردم را به فقها و مراجع تقلید ارجاع داده‌اند؛ آنگاه که اسحاق بن یعقوب از محضر مبارک امام زمان علیه السلام پرسید هنگام غیبت شما به چه کسی مراجعه کنیم، حضرت در پاسخ فرمود:

وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَأَقِعةُ فَأَرْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ
أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ^۱

و اما در رویدادهایی که برای شما پیش می‌آید، به راویان حدیث ما مراجعه کنید، زیرا آنها حجت من بر شما هستند و من حجت خدا بر آنان هستم.

و در برخی از کتب آمده است:

فَأِنَّهُمْ خَلِيفَتِي^۲؛

آنان جانشینان من هستند.

بسیارند کسانی که ابراز علاقه به امام زمان علیه السلام می‌کنند، ولی تقلید نمی‌کنند در حالی که یکی از وظایف منتظران امام زمان علیه السلام، تقلید از مراجع می‌باشد.

۱. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۰، ح ۱۰.

۲. جواهر الکلام، ج ۲۱، ص ۳۹۵.

در اینجا سؤالی مطرح است که در زمان غیبت به کدام فقیه باید مراجعه شود؟ امام حسن عسکری علیه السلام ویژگی‌های فقیه مورد نظر را بیان داشته‌اند. آنجا که می‌فرمایند:

فاما من كان من الفقهاء صائنا لنفسه حافظا لدينه مخالفا على هواه مطيعا
لامر مولاه فللعوام ان يقلدوه و ذلك لا يكون الا بعض فقهاء الشيعة لا
كلهم^۱

اما هریک از فقها که نفس خود را باز دارند و دین خود را نگه دارند و خود را پس زنند و امر مولای خود را اطاعت کنند، بر عوام مردم لازم است از او پیروی کنند و تنها بعضی از فقهای شیعه هستند که از این صفات برخوردارند، نه همه آنها.

ولایت فقیه

ولایت و حکومت در عصر غیبت بر عهده «فقیه جامع الشرایط» نهاده شده است. در کتاب‌های فقهی از این ولایت به «ولایت فقیه» تعبیر شده است. مقصود از «ولایت فقیه» این است که فقیه عادل، مدیر و مدبر، در رأس جامعه اسلامی قرار گرفته، تدبیر و اداره شؤون مختلف آن را بر عهده بگیرد و طبق تعالیم اسلامی حکومت کند.

ولایت فقیه شعاعی از ولایت عامه امام زمان علیه السلام است. چگونگی سرچشمه گرفتن این ولایت، از ولایت حضرت مهدی بدین گونه است که حاکمیت در اصل از آن خداست. او مالک همه چیز و همه کس است. همین مالکیت عمومی دلیل بر حاکمیت عمومی خداوند است. بنابراین

هر حکومتی در عالم باید از حکومت «الله» سرچشمه بگیرد و به اذن و اجازه او منتهی شود. خداوند، پیامبر اسلام را فرستاد و دستور تشکیل حکومت او را داد. آن حضرت نیز در نخستین اقدام پس از ورود به مدینه، حکومت اسلامی را تأسیس کرد. بعد از پیامبر ﷺ، این حق به جانشینان راستین آن حضرت رسید و در زمان غیبت، ولی فقیه به اذن امام زمان ﷺ می تواند حکومت الهی را بنیان نهد.

امام خمینی (ره) در زمینه انکار ولایت فقیه می فرماید:

تکذیب ولایت فقیه، تکذیب ائمه است، تکذیب اسلام است.^۱

امام زمان ﷺ در توقیعی فرموده اند:

انظروا الی من کان منکم قد روی حدیثنا و نظر فی حلالنا و حرامنا و عرف احکامنا فارضوا به حکماً فانی قد جعلته علیکم حاکماً فاذا حکم بحکمنا فلم یقبله منه فانما بحکم الله استخف و علینا ردّ و الرّاد علینا کالرّاد علی الله و هو علی حدّ الشّرك بالله^۲

بنگرید به کسانی از شما که حلال و حرام ما را می شناسند و احکام ما را می دانند پس به حکومت آنها راضی باشید. من چنین فردی را بر شما حاکم قرار دادم، پس هرکس که حکم آنها را نپذیرد حکم ما را کوچک شمرده است و رد کرده است و هرکس که بر ما رد کند خدا را رد کرده است و چنین کسی در حد شرک به خداوند است.

۱. صحیفه نور، ج ۱۰، ص ۵۹.

۲. کافی، ج ۷، ص ۴۱۲، روایت ۵.



حکومت دینی در عصر غیبت

امام خمینی (ره) در تبیین این مسأله چند نکته را مطرح نموده‌اند:

۱. احکام اسلامی اعم از آنچه مربوط به مسائل مالی یا سیاسی یا حقوقی و... است تا قیامت برقرار است و اجرای این احکام بدون تأسیس حکومت امکان‌پذیر نیست.

و در دوران غیبت اگر بناست احکام حکومتی اسلام باقی بماند و استمرار پیدا کند هرج و مرج روا نیست، تشکیل حکومت لازم می‌آید. عقل هم به ما حکم می‌کند که تشکیلات لازم است تا اگر به ما هجوم آوردند، بتوانیم جلوگیری کنیم. اگر به نوامیس مسلمین تهاجم کردند، دفاع کنیم.^۱

۲. برقراری امنیت و حفظ نظام اجتماعی از واجبات مؤکد اسلامی است. بدیهی است تحقق بخشیدن به این امر نیز بدون حکومت امکان‌پذیر نیست.

۳. حفظ مرزهای مسلمانان از تجاوز و تهاجم متجاوزان عقلاً و شرعاً واجب است و این امر از نیازهای ضروری جامعه اسلامی است. نیل به این هدف و عملی ساختن آن بدون داشتن حکومت امکان ندارد.

با توجه به مقدمات یاد شده، وجود حکومت اسلامی در عصر غیبت یک ضرورت عقلی و دینی است.

شایان ذکر است حکومت مورد نظر در اینجا صرفاً حکومت اسلامی است، زیرا آنچه در بند اول آمده است یعنی اجرای دقیق احکام و قوانین

۱. ولایت فقیه، امام خمینی ره، ص ۶۲.

اسلامی، در ابعاد مختلف حیات اجتماعی، تنها در حکومتی انجام می‌پذیرد که رهبران و مجریان آن آشنا به احکام و قوانین اسلام بوده و در عمل به آن ملتزم باشند و قانون گذارانش نیز مبنا را قوانین اسلام قرار داده و بر خلاف آن قانونی وضع نکنند.^۱

در عصر غیبت ولی عصر، نمایندگان عام آن حضرت یعنی فقهای که جامع شرایط هستند، در اجرای امور سیاسی و آنچه در شأن آن حضرت است، به جای آن حضرت ادای وظیفه می‌کنند، مگر در موضوع آغاز جنگ با دشمنان که این امر از مختصات امامان معصوم است. و در دفاع، مشروط به حضور امام و اذن آن حضرت و در زمان غیبت مشروط به اجازه نایب او نیست، بنابراین دفاع بر هر مکلفی و با هر وسیله‌ای و بدون هیچ قید و شرطی واجب است.

و نیز به طور واجب کفایی لازم است بر جانشینان آن حضرت قیام کردن به امور سیاسی و قضایی و مالی در صورتی که دستشان باز باشد و ترس از زمامداران نداشته باشند و گرنه هر مقدار که ممکن باشد. و بر مردم است که فقها را در اجرای امور فوق در زمان غیبت یاری نمایند.^۲

۸. رعایت حق الناس

از مهم‌ترین امور در زندگی محبان و منتظران امام زمان علیه السلام رعایت حقوق برادران مسلمان و کمک به آنان است. انسان منتظر، نمی‌تواند به گونه‌ای

۱. کتاب البیع، ج ۲، ص ۴۶۱.

۲. تحریرالوسیله، ج ۲، باب امر به معروف و نهی از منکر.

زندگی کند که حقوق دیگران بر عهده‌اش باشد و در عین حال خود را دوستدار و منتظر حضرت مهدی علیه السلام بداند.

امام زمان علیه السلام فرمود:

بر هیچ کس روا نیست که بدون اجازه در مال دیگری تصرف کند.^۱

انتظارات امام زمان علیه السلام در دعای فرج

- توفیق طاعت، دوری از معصیت، نیت خالصانه، شناخت محرمات و حدود الهی.^۲

- هدایت و استقامت.^۳

- حفظ زبان.^۴

- دوری از اموال و درآمدهای ناسالم، نامشروع و شبهه‌ناک.^۵

- دوری از ظلم و سرقت.^۶

۱. میزان الحکمه، ج ۹، ح ۱۴۹۷۶.

۲. اللهم ارزقنا توفیق الطاعة و بعد المعصية و صدق النية و عرفان الحرمة؛ چیزی که باعث دوری از امام زمان علیه السلام می‌شود، گناه است و امام زمان علیه السلام در یکی از توقیعات خود می‌فرماید: فما یحبسنا عنهم الا ما یتصل بنا ما نکرهه؛ پس محبوس نکرده ما را از دوستان ما، مگر خبرهای ناگواری گناه که همواره از ناحیه آنان به ما می‌رسد که ناخوشایند است. (احتجاج طبرسی، ج ۲، ص ۳۲۲)

۳. و اکرنا بالهدی و الاستقامة.

۴. و سند الستنا بالصواب و الحکمة.

۵. و طهر بطوننا من الحرام و الشبهة.

۶. و اکفف ایدینا عن الظلم و السرقة.

- پرهیز از چشم چرانی و خیانت.^۱
- پرهیز از گوش سپردن به سخنان بیهوده و غیبت.^۲
- توبه در جوانی.^۳
- عفت زنان.^۴

ویژگی‌های منتظران امام زمان در دعای عهد

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَ أَعْوَانِهِ وَ الذَّابِينَ عَنْهُ وَ الْمُسَارِعِينَ إِلَيْهِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِهِ وَ الْمُتَثَلِّينَ لِأَوَامِرِهِ وَ الْمُحَامِلِينَ عَنْهُ وَ السَّابِقِينَ إِلَى إِرَادَتِهِ وَ الْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ^۵

خدایا، قرار ده مرا از یاران و کمک کارانش و دفاع کنندگان از او، و شتاب کنندگان به سوی او در برآوردن خواسته‌هایش و انجام دستورات و اوامرش و مدافعین از آن حضرت و پیشی‌گیرندگان به سوی خواسته‌هایش و شهادت یافتگان پیش رویش.

۱ . واغضض ابصارنا عن الفجور و الخيانة.

۲ . واسدّد اسماعنا عن اللغو والغيبة.

۳ . و على الشباب بالانابة و التوبة.

۴ . و على النساء بالحياء و العفة.

۵ . مفاتيح نوین، ص ۵۰۹.

فصل دوم:

احکام منتظران

احکام عمومی معصومین علیهم السلام

- رعایت برخی از مسائل شرعی بین همه ائمه علیهم السلام مشترک است. در اینجا به چند نمونه از آنها اشاره می‌شود:
۱. تبعیت از همه معصومین علیهم السلام واجب است.
 ۲. محبت همه معصومین علیهم السلام واجب است.
 ۳. معرفت نسبت به همه ائمه علیهم السلام واجب است.
 ۴. حرمت مسّ نام معصومان علیهم السلام بدون وضو

مسأله: کسی که وضو ندارد، حرام است اسم خداوند متعال را به هر زبانی نوشته شده باشد مسّ نماید و همچنین بنا بر احتیاط واجب مسّ اسم مبارک پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام و حضرت زهرا علیها السلام. البته برخی از مراجع تقلید همچون مکارم، زنجانی، سیستانی فرموده‌اند: مسّ نام پیامبر و امامان علیهم السلام و حضرت زهرا علیها السلام در صورتی که هتک حرمت و بی‌احترامی باشد حرام است والا حرام نیست.^۱

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۳۱۹.

پرسش: تماس بی وضو با نام مکان‌هایی که به نام امام‌زمان علیه السلام نامگذاری شده، مانند مهدیه یا مهدی شهر، چه حکمی دارد؟

پاسخ: مانعی ندارد.^۱

۵. حرمت تماس جنب، حائض و نفساء با نام‌های خدا، پیامبران و معصومان علیهم السلام^۲

پرسش: آیا خانم‌ها در ایام عادت می‌توانند دعاها و زیارت‌های مربوط به امام‌زمان علیه السلام را بخوانند؟

پاسخ: بلی، اما نباید با نام‌های خدا و معصومان علیهم السلام و آیات قرآنی که در زیارت‌ها و دعاها آمده، تماس بدنی داشته باشند.

۶. حرمت هتک: اگر مسلمانی به یکی از دوازده امام دشنام دهد یا با آنان دشمنی داشته باشد نجس است.^۳

۷. حرمت دروغ بستن به معصومین علیهم السلام

مسأله: اگر روزه‌دار به گفتن یا به نوشتن یا به اشاره و مانند اینها به خدا و پیغمبر و جانشینان آن حضرت عمداً نسبت دروغ بدهد اگرچه فوراً بگوید دروغ گفتم یا توبه کند، روزه او باطل است.^۴

۸. سلام و صلوات برای ائمه علیهم السلام وارد شده است به ویژه ذکر نام آنها، لفظاً و کتباً.^۵

۱. استفتاء.

۲. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۲۲۵، م ۳۵۵.

۳. همان، م ۱۱۰.

۴. همان، م ۱۵۹۶.

۵. مرآت الکمال، ج ۲، ص ۱۷۹.

۹. اعتقاد به ائمه دوازده گانه علیهم السلام: در بسیاری از موضوعات احکام، شرط اعتقاد به ائمه دوازده گانه مطرح شده است مانند: شرط مرجعیت که باید شیعه دوازده امامی باشد،^۱ امام جماعت که باید شیعه دوازده امامی باشد،^۲ تلقین میت به دوازده امام و... که امام زمان علیه السلام بعنوان آخرین امام مطرح است.^۳ برای محضر شهادتین و اقرار به دوازده امام و عقاید حقه مستحب است.^۴

۱۰. زیارت ائمه معصومین علیهم السلام مستحب است از جمله زیارت امام زمان علیه السلام که زیارت های فراوانی دارد.^۵ همچنین سفرهای مستحبی برای زیارت ائمه معصومین سفارش شده است.^۶

۱۱. غسل زیارت برای دخول هر یک از مشاهد مشرفه حضرات معصومین علیهم السلام مستحب است و وقت آن پیش از داخل شدن است. و یک غسل برای زیارت های مکرر در یک مکان کفایت می کند.^۷

۱۲. تمام ائمه در زمان حاکمیت و قدرت (بسط ید) می توانند دستور به جهاد ابتدایی دهند، اجرای حدود نمایند و...^۸

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۴۵۳.

۲. همان، م ۱۴۵۳.

۳. همان، ص ۳۶۴.

۴. همان، م ۵۳۶.

۵. موسوعه زیارات معصومین، مؤسسه الهادی، ج ۴، ص ۳۲۰.

۶. مرآت الکمال، ج ۳، ص ۱۴۴؛ عروة الوثقی، ج ۲، کتاب الحج.

۷. غایة القصوی، ج ۱، ص ۲۷۶.

۸. فرهنگ فقه، ج ۲، ص ۱۱۰.

۱۳. نماز هدیه به معصومین علیهم السلام نمازهایی برای هدیه به آن بزرگواران نقل شده است که به تناسب ایام هفته، هر روز به امامی اختصاص دارد و روز پنج شنبه به امام زمان علیه السلام هدیه می شود. و کیفیت نماز، چهار رکعت است، هر دو رکعت به یک سلام و میان هر دو رکعت دعایی دارد.^۱

ایستادن به احترام نام حضرت

یکی از مستحبات، ایستادن به هنگام شنیدن نامهای امام زمان علیه السلام به ویژه لقب خاص آن حضرت، «قائم آل محمد» و گذاشتن دستهای خود به علامت احترام و تعظیم بر سر است.^۲

روایت شده است که روزی در مجلس امام صادق علیه السلام نام مبارک امام زمان برده شد، حضرت به منظور تعظیم و احترام نام آن حضرت از جای خود برخاستند.^۳

نقل شده است که دعبل هنگامی که قصیده خود را نزد حضرت رضا علیه السلام در خراسان خواند و به ذکر حضرت حجّت علیه السلام رسید، امام رضا علیه السلام از جای برخاست و دست مبارکش را بر سر خود گذاشت و فرمود:

اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَسَهِّلْ مَخْرَجَهُ^۴

۱. مفاتیح نوین، ص ۱۰۵۶.

۲. فرهنگ فقه، ج ۱، ص ۶۸۳؛ منتخب الاثر، ص ۵۰۶.

۳. نجم الثاقب، ص ۵۲۳.

۴. شکوه ققامت، ص ۳۱۰؛ الغدير، ج ۲، ص ۳۶۱؛ استفتانات جدید، تبریزی، ص ۵۰۵.

گرچه متعارف و مشهور این است که با شنیدن نام خاص، مردم به احترام حضرت می‌ایستند ولی مرحوم مامقانی می‌فرماید:

ایستادن به هریک از نامهای امام زمان علیه السلام مستحب است و اختصاص به نام قائم ندارد، لذا در قصیده دعبل هم نام قائم نیامده است.^۱

پرسش: دیده می‌شود که بعضی از متدینین به هنگام شنیدن نام مبارک حضرت به احترام آن حضرت می‌ایستند و دست خود را بر سر می‌گذارند، آیا این مطلب در روایتی وارد شده است؟

پاسخ: در روایت معروف دعبل خزاعی شاعر اهل بیت آمده است که وقتی قصیده مشهور مدارس آیات را خدمت امام رضا علیه السلام می‌خواند، هنگامی که به این بیت رسید:

خروج امام لا محالة خارج يقوم علی اسم الله و البرکات

امام علیه السلام دست بر سر نهاد و به عنوان احترام برخاست و از خداوند متعال فرج (و ظهور) حضرت ولی عصر علیه السلام را درخواست نمود.^۲

پرسش: آیا ایستادن به هنگام شنیدن نام حضرت واجب است؟

پاسخ: واجب نیست.^۳

پرسش: آیا ایستادن به احترام امام زمان علیه السلام، به هنگام شنیدن نام آن حضرت در نماز لازم است؟

پاسخ: خیر لازم نیست.

۱. مرآت الکمال، ج ۳، ص ۳۰۷؛ منتهی الآمال، ج ۲، ص ۴۸۶.

۲. الغدیر، ج ۲، ص ۳۶۱؛ منتهی الآمال، باب چهاردهم، فصل ششم.

۳. استفتانات جدید تبریزی، ص ۵۱۵، س ۲۲۰۸؛ استفتانات جدید مکارم، ج ۳، س ۱۵۱۳؛

استفتانات بهجت، ج ۴، ص ۵۷۱، س ۶۵۱۶.

ذکر نام خاص حضرت مهدی علیه السلام

از مسائلی که عموم شیعیان از آن دوری می‌جویند بردن نام خاص حضرت است در حالی که اکثر علماء آن را ممنوع نمی‌دانند. آیه الله مکارم شیرازی می‌فرماید: «این ممنوعیت مربوط به زمان تقیه بوده است و امروز مانعی ندارد.»^۱

پرسش: بردن نام مبارک حضرت مهدی علیه السلام به نام خاص آن حضرت در مجامع عمومی چه حکمی دارد؟

پاسخ: مانعی ندارد.^۲

توهین به نواب اربعه

پرسش: وظیفه مسلمانان در مقابل کسانی که به نواب اربعه امام زمان علیهم السلام و علمای شیعه توهین می‌کنند چیست؟

پاسخ: کسانی که به نواب اربعه امام زمان علیهم السلام جسارت کنند و یا نسبت به فقها و علمای بزرگ شیعه اهانت کنند. چنانچه با نصیحت و ارشاد بتوان آنها را هدایت کرد باید اقدام به نصیحت و ارشاد نمود و در غیر این صورت باید از آنها اجتناب کرد لذا جوانان شیعه هم باید مراقب باشند که دستهای تفرقه افکنان میان آنها تفرقه نیندازند و در مقابل دشمنان اسلام متحد و متفق باشند و اعتقادات اصیل مکتب

۱. القواعد الفقهیه، ج ۱، ص ۴۹۴.

۲. جامع المسائل فاضل، ج ۲، ص ۴۹۲، ص ۱۲۹۲؛ استفتانات جدید تبریزی، ص ۵۰۲، ص ۲۲۰۷؛

استفتانات مکارم، ج ۳، ص ۱۵۰۶؛ استفتانات نوری، ج ۱، ص ۱۰۱۰.

اهل بیت علیهم السلام را از علمای شناخته شده و کتابهای معتبر فرا گیرند تا گرفتار وسوسه‌های منحرفان نگردند.

شرط ملاقات با حضرت

پرسش: آیا شرط ملاقات با حضرت، علم و تقواست یا مصلحت و زمان و مکان؟

پاسخ: شرط اصلی لیاقت ملاقات با آن حضرت، تقوا در سطح عالی است. ولی گاه به خاطر مصلحت اسلام و مسلمین، چهره نورانی خود را به افراد غیر لایق، حتی غیر شیعه و غیر مسلمان نیز نشان می‌دهد.

محرم و نامحرم

پرسش: آیا امام زمان علیه السلام به زنان محرم است؟

پاسخ: امام زمان علیه السلام در رابطه با احکام دینی با همه مسلمانان برابر است و حلال و حرام‌ها متوجه او نیز هست و محرم و نامحرم شامل او نیز می‌شود.

رعایت حجاب

پرسش: آیا در حال خواندن زیارت امام زمان و دعای عهد و... که نوعی سخن گفتن با امام زمان علیه السلام محسوب می‌شود، بر زنان حجاب لازم است؟

پاسخ: خیر نیازی نیست.

منتظران و پرهیزها

منتظران ظهور حضرت باید از برخی مسائل اجتناب نمایند. همچون:

۱. استعجال در فرج امام زمان علیه السلام

در روایات امر به انتظار فرج و دعا برای تعجیل در فرج آقا امام زمان علیه السلام شده^۱ ولی از استعجال و بی‌قراری برای ظهور آن حضرت نهی شده است،^۲ چراکه محصول این بی‌قراری، یأس از ظهور و شک در وعده‌های الهی است.

برای استعجال آفات بسیاری است همچون: پیروی از مدعیان ظهور، یأس از تحقق ظهور، ترک دعا برای تعجیل ظهور امام زمان علیه السلام، اعتراض و گله‌مندی از خداوند متعال و...^۳

۲. ادعای رؤیت

برخی از افراد در جلسات دعا یا عزاداری ادعای ارتباط با ائمه معصومین علیهم السلام خصوصاً امام زمان علیه السلام کرده و بدینوسیله ضمن استفاده‌های مادی از احساسات دینی مردم سوء استفاده می‌نمایند و این گونه مسایل در جلسات مختلف خصوصاً زنانه رو به ازدیاد است. با توجه به ادعای ارتباط با معصومین و واسطه بودن آنان و برخی تبعات اخلاقی که

۱. مفاتیح الجنان، تعقیبات مشترکه، دعای عهد و فرج.

۲. الغیبة، ج ۱، ص ۱۹۵؛ عدة الداعی، ج ۱، ص ۱۵۴.

۳. مکیال المکارم، ج ۲، ص ۳۹۲.

موجب سست شدن اعتقادات مردم به مسایل دینی می‌شود، مستدعیست نظر مبارک را درباره شرکت در این جلسات و هرگونه تقویت و ترویج این افراد بیان فرمایید.

حضرت آیت الله صافی گلپایگانی:

ادعای ارتباط خاص با حضرت حجت علیه السلام در زمان غیبت آن بزرگوار دروغ است و شرکت در مجالسی که در آن، چنین ادعاهایی می‌شود حرام است و مؤمنین باید بی اساس بودن چنین ادعاهایی را برای مردم بیان کنند تا آنان گمراه نشوند.

حضرت آیت الله سیستانی:

این افراد دروغگو و دجال اند، و در صورتی که امکان هدایت آنها نباشد باید مردم را متوجه نمود تا از آنان دوری کنند.

حضرت آیت الله مکارم شیرازی:

این ادعاها مخصوصاً اگر همراه با ادعای پیامی از ناحیه معصومین باشد باید تکذیب شود.

حضرت آیت الله فاضل لنکرانی:

باید جلوی این سوء استفاده از این مجالس را گرفت.

حضرت آیت الله تبریزی:

این مطالب اساس ندارد و تقویت و ترویج این امور موجب وهن مذهب است و جایز نیست. مؤمنین باید با شرکت نکردن در این مجالس و تذکر دادن به افراد کاری کنند که این مجالس از بی رونقی تعطیل شود.

حضرت آیت الله بهجت:

ادعا تا یقین آور نباشد اعتبار ندارد، تقویت و تثبیت آنچه ثابت نیست جایز نیست.^۱

آنچه که در ادعای رؤیت باید تکذیب کرد، ادعای کسانی است که معتقدند با قصد و اراده خود می‌توانند خدمت حضرت برسند. و اگر ادعای دیدار به صورت ناشناس باشد، مشکلی ندارد.^۲

امام زمان علیه السلام به علی بن محمد سیمری فرمودند:

سَيَأْتِي مِنْ شِيعَتِي مَنْ يَدْعِي الْمَشَاهِدَةَ أَلَا فَمَنْ ادَّعَى الْمَشَاهِدَةَ قَبْلَ خُرُوجِ
السَّفِيَانِيِّ وَالصَّيْحَةِ فَهُوَ كَذَّابٌ مُفْتَرٍ

به زودی از شیعیان من کسانی ادعای مشاهده مرا خواهند کرد. آگاه باش، هرکس پیش از خروج سفیانی و صیحه آسمانی، ادعای مشاهده نماید، دروغگو است.^۳

روایت فوق ناظر به مکان و محل زندگی امام است. هیچکس نمی‌تواند از محل زندگی آن حضرت مطلع شود و ایشان را ملاقات کند، ولی ملاقات و مشاهده برای اولیاء خدا که به صورت غیر مترقبه است امکان دارد. مرحوم آیه الله فاضل لنکرانی از مراجع عظام تقلید می‌فرمود: باید گویندگان معارف را به صورت ناب و خالص و به دور از هرگونه حشو و زوائد در اختیار مردم قرار دهند. باید از بیان امور سست و واهی

۱. مسائل جدید، ج ۳، ص ۲۲۵ و ۲۲۶.

۲. پرسش‌های ویژه امام زمان علیه السلام، آیه الله صافی، ص ۳۳.

۳. احتجاج طبرسی، ج ۲، ص ۲۹۷.

و چه بسا کذب که اساس اعتقاد مردم را خراب می‌کند اجتناب نمایند. در تثبیت حقیقت امام هیچ نیازی به بیان رؤیاهای کاذب و حوادث غیر صحیح نیست. باید به دنبال تحکیم عقاید باشیم، نه برانگیختن احساسات تنها، که آن امری است غیر پایدار و گذرا.^۱

پرسش: شخصی ادعای ملاقات با امام زمان علیه السلام را می‌کند و به نام سیر و سلوک و تهذیب نفس راههایی را مطرح می‌کند و زمانی را هم تعیین کرده که می‌گوید امام زمان علیه السلام در آن تاریخ ظهور خواهد کرد و معتقد است روایت «کذب الوقاتون» دیگر باطل شده است، لطفاً نظر خود را در این باره بیان کنید.

پاسخ: ما فعلاً موظف هستیم به تکلیف خود در زمان غیبت که فقهای عظام برای ما معین می‌کنند عمل کنیم و این نوع کارها معمولاً انگیزه‌های مادی و گاهی سیاسی دارد. مؤمنین باید مواظب این توطئه‌ها باشند و در دامان این افراد سودجو و مغرض نیفتند و دین و دنیای خود را تباه نسازند و از مؤمنین و شیعیان جدا نشوند که منشأ فرقه بهائیت هم همین امور بوده است.^۲

همچنین باید از به کار بردن کلمات و تعبیری که شایسته جایگاه و شأن امام نیست خودداری کرده، رعایت ساحت قدسی آن امام را بنمایند و از تعمیم اوصاف و ویژگی‌های خاص ایشان به دیگران مانند حجت خدا، عصمت و... پرهیز شود.

۱. نشریه موعود، سال ۶، ش ۳۲، تیر ۸۱.

۲. جامع المسائل فاضل، ج ۲، س ۱۶۲۳.

۳. طنز و شوخی با ارزش‌ها

در برنامه های ماهواره ای و پیامک‌ها، گاه ارزش‌ها به صورت طنز و شوخی زیر سؤال قرار گرفته است، گاه نسبت به معصومان علیهم‌السلام نیز چنین جملاتی یافت می‌شود. بر محبان امام زمان علیه‌السلام است که در مقابل چنین حرکات بی‌ادبانه بایستند و از ترویج این گونه شوخی‌ها و جملات جلوگیری و خودداری نمایند.

۴. ادعای نیابت خاصه

بسیار بوده اند کسانی که با انگیزه ریاست طلبی، در گذشته ادعای نیابت کرده‌اند (همچون محمدعلی باب و مهدی عباسی و...) و امروزه نیز چنین ادعاهایی کم و بیش در بین افراد سودجو و وابسته به اجانب وجود دارد. بر منتظران حضرت واجب است با مدعیان برخورد کنند و از تأیید و ترویج و حضور در جلسات آنان خودداری نمایند.

۵. تعیین وقت برای ظهور

یکی از مسائلی که منتظران حضرت باید از آن پرهیز نمایند، تعیین وقت برای ظهور حضرت است.

امام زمان علیه‌السلام در پاسخ به سؤالی فرموده اند:

أَمَّا ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ وَ كَذَّبَ الْوَقَّاتُونَ^۱

اما ظهور فرج، مربوط به تقدیر الهی است و تعیین کنندگان وقت برای ظهور دروغ می‌گویند.

۱. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۸۰.

امام باقر علیه السلام در پاسخ به سؤالی درباره وقت ظهور فرمود:

كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ الَّذِي تَنْتَظِرُونَهُ فَقَدْ طَالَ
... كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ وَ هَلَكَ الْمُسْتَعِجِلُونَ وَ نَجَّى الْمُسْلِمُونَ وَ إِلَيْنَا

يَصِيرُونَ^۱

وقت گذاران دروغ می گویند، دروغ می گویند، دروغ می گویند، کسی که در انتظارش هستید غیبتی طولانی دارد... تعیین کنندگان وقت دروغ می گویند و کسانی که برای ظهور حضرت شتاب می ورزند، هلاک می شوند و کسانی که تسلیم امر الهی هستند، نجات پیدا می کنند و به سوی ما بر می گردند.

بیمه امام زمان

پرسش: وجهی که به عنوان بیمه امام زمان پرداخت می شود چگونه باید مصرف شود؟

پاسخ: در مواردی که مورد رضایت حضرت است، همچون مسجد جمکران یا مجالسی که به نام حضرت تشکیل می شود می توان مصرف نمود.

پرسش: آیا پول هایی که مردم برای امام یا به عنوان بیمه امام زمان پرداخت می نمایند می توان در برگزاری مسابقات فرهنگی جهت ترویج فرهنگ مهدویت مصرف نمود؟

پاسخ: در موارد اطمینان به رضایت حضرت مانعی ندارد.^۲

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۰۳.

۲. استفتانات بهجت، ج ۴، ص ۲۹۴، ص ۵۶۰۵.

دعا در پایان تشهد

پرسش: آیا در پایان تشهد نماز می‌توان «و عَجَل فرجهم» را ذکر نمود؟

پاسخ: فاضل: به عنوان دعا مانعی ندارد.

سیستانی: جایز و مستحب است.

مکارم: اشکالی ندارد، ولی گاهی ترک کنید که تصور نشود جزو نماز است.

بهجت: به قصد مطلق دعا اشکال ندارد.^۱

خواندن دعای فرج در نماز

پرسش: با توجه به این که خواندن دعا در نماز مانع ندارد، آیا می‌توان در


نماز دعای توسل و دعای فرج خواند؟

پاسخ: دعا در صورتی در نماز مانع ندارد که از خدا خواسته شود و جملاتی

از توسلات به ائمه که در دعای توسل و دعای فرج وجود دارد، طبق نظر

برخی از علما نمی‌توان در نماز خواند و بقیه جملات دعاها مانعی ندارد.^۲

اعتقاد به وجود امام زمان

پرسش: کسی که به غیبت و حیات حضرت ولی عصر  اعتقاد نداشته

باشد آیا احکام مؤمن بر او جاری می‌شود؟

پاسخ: خیر، مؤمن نیست.^۳

۱. مسائل جدید، ج ۵، ص ۱۲۹.

۲. استفتاء از دفاتر مراجع: العروة الوثقی، دارالنشر الامام علی بن ابیطالب، ج ۱، ص ۶۰۴: الامام

خمینی: الاقوی مبطلیه مطلق مخاطبة غیر الله تعالی.

۳. استفتانات بهجت، ج ۱، ص ۱۴، س ۲۹.

نماز جمعه در زمان غیبت

پرسش: نماز جمعه در زمان غیبت امام زمان علیه السلام چه حکمی دارد؟
پاسخ: واجب تخییری است و جای نماز ظهر را می گیرد.

پیامک و صلوات

پرسش: صلوات‌هایی که به صورت پیامک از یکدیگر خواسته می‌شود که به تعداد خاصی طرف مقابل صلوات بفرستد، آیا مسئولیتی برای شخص ایجاد می‌کند؟
پاسخ: خیر.

خشنودی امام زمان علیه السلام

پرسش: چگونه می‌توانم امام عصرم را از خودم خشنود و راضی کنم؟
پاسخ: با انجام فرائض و واجبات و ترک محرمات و سعی در برآوردن حوائج شیعیان آن حضرت در حد امکان و با امر به معروف و نهی از منکر و ترویج مذهب.^۱


اضافه کردن بر دعا

پرسش: آیا بعد از دعای «اللهم کن لولیک...» می‌توان جمله «برحمتک یا ارحم الراحمین» اضافه نمود؟

۱. سؤال و جواب پیرامون امام زمان، آیه الله صافی، ص ۵۳.

پاسخ: این جمله در ذیل دعای مذکور وارد نشده است ولی گفتن آن بدون قصد دعا اشکال ندارد.^۱

نماز عید


مسأله: نماز عید فطر و قربان در زمان حضور امام زمان  واجب است و باید به جماعت خوانده شود و در زمان غیبت مستحب است.^۲

نماز استغاثه

برای استغاثه و طلب حاجت به وسیله آن حضرت از درگاه خداوند، دو رکعت نماز بخواند و آنگاه زیر آسمان و رو به قبله بایستد و دعای زیر را بخواند: «سلام الله الكامل التام...»^۳

خدمت به امام زمان

پرسش: بهترین و بالاترین راه خدمت به امام زمان  چگونه است؟

پاسخ: عمل به وظایف شرعی و ترویج راه و روش و دستور ائمه هدی  بالاترین خدمت به آن بزرگوار است.^۴

۱. سؤال و جواب پیرامون امام زمان، آیه الله صافی، ص ۸۹.

۲. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۱۵۱۶.

۳. مفاتیح نوین، ص ۵۰۵.

۴. سؤال و جواب پیرامون امام زمان، آیه الله صافی، ص ۵۳.

توسل به امام زمان


پرسش: طلبیدن حاجت از خدا به واسطه اهل بیت بهتر است یا بدون هیچ واسطه‌ای؟

پاسخ: قرآن می‌فرماید: «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» و اهل بیت بهترین وسیله برای طلب حاجت از خداوند هستند.^۱

سلام به امام زمان

پرسش: سلام کردن به امام زمان، به سمت قبله و امام هشتم، به سمت شرق به شکلی که مرسوم است، آیا ریشه روایی دارد؟

پاسخ: مکارم: ریشه روایی ندارد و هرکدام به واسطه یک تناسب عرفی است و شاید بهتر این باشد که رو به قبله بایستد و به همه چهارده معصوم سلام کند.

فاضل و صافی: سلام از راه دور به معصومین  در روایات وارد شده است.

بهجت: خوب است بدون قید خصوصیت، این طور سلام دهد.^۲
امام خمینی: سلام به ائمه هدی مستحب است و کیفیت مزبور به قصد رجا مانعی ندارد.^۳

۱. استفتانات جدید تبریزی، ص ۵۳، س ۲۱۹۹.

۲. مسائل جدید، ج ۵، ص ۱۰۷.

۳. استفتانات امام، ج ۱، س ۸۸.

امام زمان و مال حلال

مرد بزازی از قم با یکی از پیروان مکتب مرجئه در شغل پارچه فروشی شریک بودند. پارچه نفیسی به دستشان رسید، مؤمن قمی گفت: این پارچه نفیس مناسب مولایم امام زمان است. شریکش گفت: من مولای تو را نمی‌شناسم، ولی هر کاری که می‌خواهی انجام ده. چون پارچه به امام زمان علیه السلام رسید، حضرت پارچه را دو قسمت کرد، قسمتی را برداشت و قسمت دیگر را برگرداند و فرمود: نیازی به مال مرجئی نیست.^۱

احکام نیابت

مسأله: نیابت در جمیع مستحبات جایز است همانطوری که نیابت از اموات در واجبات جایز است.^۲

مسأله: طواف به نیابت از حضرات معصومین علیهم السلام مستحب است و همچنین به نیابت از غیر معصومین.^۳

پرسش: آیامی توان به نیابت از کسی، مرده یا زنده نماز امام زمان علیه السلام خواند؟
پاسخ: آیه الله تبریزی: بلی.^۴

آیه الله مکارم: تبرعاً اشکالی ندارد و به صورت استیجار نیز به قصد رجا بجا آورد.

۱. اکمال الدین، ج ۲، ص ۲۸۱.

۲. عروة الوثقی، ج ۲، ص ۵۳۶، م ۵.

۳. تحریر الوسیله، ج ۱، کتاب الحج، القول فی الحج المندوب، م ۲؛ منتهی الآمال، ج ۲، ص ۴۸۹.

۴. استفتاء از دفتر آیه الله تبریزی.


آیه الله فاضل: از جانب میت اشکالی ندارد، اما از طرف زنده مشروعیت آن ثابت نشده و صحیح نیست.

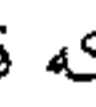
آیه الله بهجت: نماز به نیابت از میت تبرعاً یا استیجاراً در نماز واجب یا مستحب جایز است.

پرسش: آیا در حیات کسی، می‌توان به نیابت از او اعمال خیر انجام داد؟

پاسخ: انجام اعمال خیر به نیت احیاء و اموات اشکال ندارد.

مسأله: در صحت نیابت شرط است که نایب قصد نیابت نماید. و لازم نیست نام آن شخص را بر زبان آورد.

پرسش: آیا هدیه کردن ثواب عمل واجب به حضرات معصومین  جایز است؟ و در صورت جواز، آیا این نماز کفایت از تکلیف شرعی می‌کند؟

پاسخ: این عمل که قصد اهداء ثواب است برای معصومین  با بجا آوردن نماز واجب منافات ندارد.^۱

صدقه دادن به نیابت از آن حضرت، نشانه مودت و دوستی آن جناب و ولایت اوست. سید بن طاووس به فرزندش چنین سفارش می‌کند:

در پیروی و وفاداری و تعلق خاطر و بستگی نسبت به آن حضرت به گونه‌ای باش که خدا و رسول او و پدران آن حضرت و خود او از تو می‌خواهند، و حاجات آن بزرگوار را بر خواسته‌های خود مقدم بدار، و صدقه دادن از سوی آن حضرت را، پیش از صدقه دادن از سوی خود و

۱. استفتانات جدید، تبریزی، ص ۵۰۵، س ۲۲۱۱؛ منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۲۵۲.

عزیزانت قرار ده، و دعا کردن برای آن حضرت را مقدم بدار، که سبب می‌شود به سوی تو، توجه فرماید و به تو احسان نماید...^۱

وظیفه منتظران

پرسش: مهمترین وظیفه منتظران چیست؟

پاسخ: مهمترین وظیفه منتظران حضرت مهدی علیه السلام انجام واجبات و ترک

محرمات و آمادگی برای یاری آن حضرت و تقویت ایمان خود است.^۲

پرسش: انتظار درست و صحیح برای آقا امام زمان علیه السلام چه انتظاری است؟

و آیا گناه کردن شخص، انسان را از حالت انتظار ساقط می‌کند یا خیر؟

پاسخ: هدف از انتظار صحیح آن است که انسان با تزکیه نفس و خودسازی

و انجام واجبات و ترک محرمات و پیروی از روش صالحان و امر به

معروف و نهی از منکر در ساختن جامعه‌ای اسلامی و متناسب با

حضور حضرت ولی عصر علیه السلام زمینه ظهور آن حضرت را فراهم

نماید، بر این اساس انجام گناه باعث می‌شود که انسان از منتظران

واقعی آن حضرت به حساب نیاید.^۳

پرسش: در این زمانه که فساد بسیار زیادی دامنگیر جامعه شده است چه

کارهایی باید انجام دهیم؟

۱. مکیال المکارم، موسوی اصفهانی، ج ۲، ص ۲۸۸.

۲. همان، ج ۳، ص ۱۵۰۹.

۳. هزار و یک مسأله، ج ۲، ص ۲۹۰.

پاسخ: دستور مرجع تقلید خود را همیشه مد نظر و مورد توجه قرار دهید. یعنی آنچه را می‌فرمایند حرام، ترک کنید و آنچه را می‌فرمایند واجب، انجام دهید و با توجه به پیامدهای حرام و ترک واجب تدریجاً قدرت خود را بر انجام امور شرعیه زیاد کنید.^۱

پرسش: در زمان غیبت امام زمان علیه السلام خصوصاً در عصر حاضر وظیفه مردم چیست؟

پاسخ: وظیفه مردم در زمان غیبت و حضور، اطاعت از دستورات دینی، البته در زمان غیبت دعا برای تعجیل ظهور آن حضرت و صدقه دادن برای سلامتی آن بزرگوار و زمینه سازی آمدن دولت کریمه و شب و روز به یاد آن حضرت بودن از وظایف مهمه عصر غیبت است.^۲

پرسش: گفته می‌شود قبل از ظهور امام زمان علیه السلام، زمین پر از ظلم و ستم و فساد خواهد شد. چنانچه که پیامبر صلی الله علیه و آله فرموده‌اند: «یملأ الارض قسطاً و عدلاً كما ملئت ظلماً و جوراً»، وظیفه منتظر امام زمان علیه السلام چیست؟

پاسخ: در هر زمانی باید از ظلم جلوگیری شود و هرکس ضمن اینکه خودش موظف است بی‌بندوبار نباشد، باید در حد توان، جلوی آن را بگیرد و اینکه در روایات آمده حکایت از یک واقعیت است به این معنی که این امر واقع شدنی است نه اینکه از مردم در رابطه با امر به معروف و نهی از منکر سلب مسئولیت کند.^۳

۱. سؤال و جواب پیرامون امام زمان، آیه الله صافی، ص ۶۴.


۲. همان، ص ۶۵.

۳. همان، ص ۶۶.


زیارت امام زمان

مسأله: مستحب است زیارت امام زمان در هر مکان و در هر زمان و دعا برای تعجیل ظهور حضرت.^۱ و همچنین صدقه دادن برای سلامتی آن حضرت.^۲

نماز دعای ندبه

از آن جا که دعای ندبه ملحق به زیارت امام زمان  است دو رکعت نماز بعد از پایان دعا نیز وارد شده است و بسیاری از آنها که دعای ندبه می خوانند توجه به این نماز ندارند و فکر می کنند دعای ندبه نماز ندارد. علامه مجلسی بعد از پایان دعای ندبه می فرماید:

سپس نماز زیارت بخوان، آنگاه دعا کن به آنچه که دوست داری، چه آنکه مورد اجابت قرار خواهی گرفت ان شاء الله^۳

از کلام فوق استفاده می شود که دعای ندبه نوعی زیارت امام زمان  است.

احکام نذر

مسأله: نذر صحیح نذری است که انسان متعهد شود کاری برای خدا به جا آورد یا کاری را که نکردن آن بهتر است برای خدا ترک کند.^۴

۱. جواهر، ج ۲۰، ص ۱۰۱؛ معجم فقه الجواهر، ج ۳، ص ۲۸۵.

۲. منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۰؛ بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۱۱۹.

۳. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۱۰؛ مصباح الزائر، ص ۲۳۰.

۴. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، م ۲۶۴۱.

مسأله: در نذر باید صیغه خوانده شود و لازم نیست آن را به عربی بخوانند پس اگر بگوید چنانچه مریض من خوب شود، برای خدا بر من است که مبلغی به فقیر بدهم، نذر او صحیح است.^۱

پرسش: اگر کسی نذر کند که اگر مشکلم برطرف شد، مقداری پول در راه امام زمان علیه السلام بدهم، آیا این نذر صحیح است؟

پاسخ: اگر در نذر کلمه «برای خدا» را بر زبان نیاورد، صحیح نیست.

مسأله: اگر برای خود امام چیزی نذر کرده چنانچه مصرف معینی را قصد کرده باید به همان مصرف برساند. و اگر مصرف معینی را قصد نکرده باید به فقرا بدهد و ثواب آن را به امام هدیه کند.^۲

پرسش: خانم‌هایی که نذر کرده‌اند چهل هفته متوالی در مسجد مقدس جمکران حضور پیدا کنند و اعمال آن را به جا آورند در صورتی که چند هفته در ایام حیض هستند چه وظیفه‌ای دارند؟

پاسخ: اگر نیت نذر داخل شدن در خصوص مسجد بوده و پی‌درپی بودن متناسب با حال خود را قصد نموده نه پی‌درپی بودن حتی با حال حیض را؛ نذر منعقد است و حضور در ایام حیض لازم نیست.^۳

پرسش: آیا می‌توان نذر را تغییر داد؟

پاسخ: اگر با شرایط لازم باشد، نمی‌توان تغییر داد.

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، م ۲۶۴۱.

۲. همان، م ۲۶۶۳.

۳. استفتائات بهجت، ج ۴، ص ۲۸۶، س ۵۵۷۸.

پرسش: خانمی بدون اجازه شوهر از پول خود، نذر مسجد مقدس جمکران می‌نماید آیا صحیح می‌باشد؟

پاسخ: بنا بر احتیاط از حیث حکم وضعی نذر منعقد است گرچه اجازه گرفتن از همسر احوط است.^۱

پرسش: خانمی پیش از ازدواج نذر نموده که چهل هفته به مسجد مقدس جمکران بیاید حکم سفر وی جهت ادای نذر بدون اجازه همسر چیست؟

پاسخ: تا وقتی که شروط آن باقی است واجب است به نذر عمل کند.^۲

پرسش: اگر کسی برای سلامتی امام زمان علیه السلام تصمیم گرفته قرآن بخواند، اما بعضی از روزها از خواندن قرآن کوتاهی کند اشکال شرعی دارد؟

پاسخ: اشکال ندارد.

نذرهای خرافی

یکی از خرافاتی که در مسجد جمکران مشاهده می‌شود، بسته‌هایی است که درون آن برنامه خاصی را برای برآورده شدن حاجت خود مطرح نموده، که در بین مردم پخش می‌شود، به یک نمونه از آنها اشاره می‌شود:

چهارشنبه اول ۱۴۱ مرتبه یا ابصالح المهدی ادرکنی بگویند.

چهارشنبه دوم ۱۴۱ بسته نخودچی پخش کنید.

چهارشنبه سوم حاجت روا می‌شوید ان شاء الله.

۱. استفتانات بهجت، ج ۴، س ۵۵۸۰.


۲. همان، ص ۲۸۶، س ۵۵۷۹.



صلوات امام زمان

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَلِيِّكَ وَابْنِ أَوْلِيَانِكَ، الَّذِينَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ، وَأَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ،
 وَأَذَهَبْتَ عَنْهُمْ الرِّجْسَ وَظَهَّرْتَ لَهُمْ تَطْهِيراً اللَّهُمَّ انصُرْهُ وَاَنْتَصِرْ بِهِ لِدِينِكَ وَاَنْصُرْ بِهِ
 أَوْلِيَانِكَ وَأَوْلِيَانَهُ وَشِيعَتَهُ وَأَنْصَارَهُ، وَاجْعَلْنَا مِنْهُمْ، اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ كُلِّ بَاغٍ
 وَطَاغٍ، وَمِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِكَ، وَاحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ
 شِمَالِهِ، وَاحْرُسْهُ وَامْنَعْهُ أَنْ يُوصَلَ إِلَيْهِ بِسُوءٍ، وَاحْفَظْ فِيهِ رَسُولَكَ وَآلَ رَسُولِكَ،
 وَأَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ وَأَيْدَهُ بِالنَّصْرِ، وَأَنْصُرْ نَاصِرِيهِ، وَاخْذُلْ خَاذِلِيهِ، وَأَقْصِمْ بِهِ
 جَبَابِرَةَ الْكُفْرِ، وَأَقْتُلْ بِهِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ، وَجَمِيعَ الْمُلْحِدِينَ حَيْثُ كَانُوا مِنْ
 مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا، وَبَرِّهَا وَبَحْرِهَا، وَامْلَأْ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا، وَأَظْهِرْ بِهِ دِينَ
 نَبِيِّكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامَ، وَاجْعَلْنِي اللَّهُمَّ مِنْ أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ، وَأَتْبَاعِهِ وَشِيعَتِهِ،
 وَارِنِي فِي آلِ مُحَمَّدٍ مَا يَأْمَلُونَ، وَفِي عَدُوِّهِمْ مَا يَحْذَرُونَ، إِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ.

اعمال روز جمعه

با توجه به این که روز جمعه از چند جهت تعلق به امام عصر  دارد،
 اولاً از این جهت که ولادتش در این روز بوده، ثانیاً؛ ظهور شریف آن جناب
 طبق بعضی روایات در چنین روزی خواهد بود، مجموعه‌ای از آداب و
 اعمال این روز را نقل می‌کنیم.

زیارت حضرت مهدی در روز جمعه

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَيْنَ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِي يَهْتَدِي بِهِ الْمُهْتَدُونَ وَ يُفَرِّجُ بِهِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا

المُهَذَّبُ الخَائِفُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْوَلِيُّ النَّاصِحُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَفِينَةَ النِّجَاةِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَيْنَ الْحَيَاةِ السَّلَامُ عَلَيْكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَ عَلَى آلِ بَيْتِكَ الطَّيِّبِينَ
الظَّاهِرِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ عَجَّلَ اللَّهُ لَكَ مَا وَعَدَكَ مِنَ النَّصْرِ وَ ظُهُورِ الْأَمْرِ السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ أَنَا مَوْلَاكَ عَارِفٌ بِأَوْلِيكَ وَ أُخْرِيكَ اتَّقَرَّبْتُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بِكَ وَ بِآلِ
بَيْتِكَ وَ أَنْتَظِرُ ظُهُورَكَ وَ ظُهُورَ الْحَقِّ عَلَى يَدَيْكَ وَ أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ
آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنَ الْمُنْتَظَرِينَ لَكَ وَ التَّابِعِينَ وَ النَّاصِرِينَ لَكَ عَلَى أَعْدَائِكَ وَ
المُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْكَ فِي جُمْلَةِ أَوْلِيَائِكَ يَا مَوْلَايَ يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ صَلَوَاتُ اللَّهِ
عَلَيْكَ وَ عَلَى آلِ بَيْتِكَ هَذَا يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَ هُوَ يَوْمُكَ المْتَوَقَّعُ فِيهِ ظُهُورُكَ وَ الفَرَجُ فِيهِ
لِلْمُؤْمِنِينَ عَلَى يَدَيْكَ وَ قَتْلُ الكَافِرِينَ بِسَيْفِكَ وَ أَنَا يَا مَوْلَايَ فِيهِ ضَيْفُكَ وَ جَارُكَ وَ
أَنْتَ يَا مَوْلَايَ كَرِيمٌ مِنْ أَوْلَادِ الكِرَامِ وَ مَأْمُورٌ بِالصِّيَافَةِ وَ الإِجَارَةِ فَأَضِغْنِي وَ
أَجِرْنِي صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الظَّاهِرِينَ^۱

زیارت امام زمان علیه السلام

زیارت‌های متعددی برای امام زمان علیه السلام نقل شده است از جمله زیارت آل
یاسین^۲، زیارت حضرت درحرم سامراء^۳، زیارت حضرت در سرداب مقدس^۴،
زیارت حضرت پس از نماز صبح^۵، زیارت حضرت در روز جمعه^۶.

۱. جمال الاسبوع، ص ۳۷؛ بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵؛ مفاتیح نوین، آیه الله مکارم، ص ۹۶۸.

۲. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱؛ مفاتیح نوین، ص ۴۹۱.

۳. همان، ج ۱۰۲، ص ۱۱۶.

۴. همان، ص ۱۰۱.

۵. همان، ص ۱۱۰.

۶. همان، ص ۲۱۵.

از روایتی از امام صادق علیه السلام به دست می‌آید که زیارت امام زنده (که در این زمان حضرت مهدی علیه السلام می‌باشد) در هر مکانی ممکن است چنان که از همین روایت استفاده می‌شود که روز جمعه در میان سایر ایام و زمان‌ها ویژگی خاصی دارد. پس بر عاشقان و شیعیان آن حضرت است که اگر ممکن شد هر صبح، یادی از آن حضرت کنند و با بعضی از زیارت‌ها و دعاهای منسوب به حضرت، زمزمه و نجوایی با آن بزرگوار داشته باشند و هم برای سلامتی و ظهور حضرتش دعا کنند و اگر هر روز ممکن نشد لااقل هفته‌ای یکبار، روز جمعه آن حضرت را در مکان مناسبی زیارت کنند و به تعبیر بعضی از دعاها باید «دل را با یاد او آباد نگه داشت.»

صلوات در روز جمعه

از امام صادق علیه السلام نقل شده که هر کس بعد از نماز صبح و نماز ظهر روز جمعه و غیر جمعه بگوید: «اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجه» نمیرد تا اینکه حضرت را درک کند.^۱

عریضه نویسی

عریضه نویسی به معنی عرض حال و درخواست است که یکی از شیوه‌های خاص توسل است و همواره در طول تاریخ اسلام مورد توجه بوده است.

۱. بحارالانوار، ج ۸۶، ص ۳۶۳؛ مفاتیح نوین، ص ۹۲۸.


عریضه گاهی خطاب به خداوند نوشته می‌شود و در آن فرد نیازمند ضمن اشاره به مشکل و حاجت مورد نظر خود، به مقام و منزلت یکی از معصومین علیهم‌السلام یا همه آنها در پیشگاه خداوند متوسل می‌شود. یا این که عریضه به معصوم علیه‌السلام نوشته می‌شود تا او به واسطه قرب و منزلتی که در نزد خدا دارد به اذن خداوند، گرفتاری را برطرف سازد. مرحوم حاج شیخ عباس قمی درباره چگونگی نوشتن عریضه می‌نویسد:

در تحفة الزائر مجلسی و مفاتیح النجاة سبزواری روایت شده است که هر که را حاجتی باشد، آن را در نامه‌ای بنویسد و در کنار قبر یکی از امامان علیهم‌السلام بیندازد، و یا آن را ببندد و مهر کند و در میان نهر یا چاه عمیق یا غدیر (حوض‌های آب در بیابان) بیندازد، به محضر امام عصر می‌رسد، و آن حضرت خودش عهده دار روا نمودن حاجت می‌گردد.^۱ باید توجه داشت که برآورده شدن حاجات تابع شرایطی می‌باشد. برخی از شرایطی که نویسنده عریضه باید به آن توجه داشته باشد به قرار زیر است:

۱. توبه و پرهیز از گناهان.
۲. انجام وظایف و اعمالی که برای برآورده شدن حاجات لازم است انجام شود.
۳. داشتن حالت اضطرار و قطع امید از غیر خداوند.

۱. منتهی الآمال، ج ۲، ص ۴۹۳؛ نجم الثاقب، ص ۴۲۱؛ کمال الدین صدوق، ص ۳۵۱، ح ۴۹.

۴. حالت یقین به اجابت و قبول شدن خواسته‌ها به واسطه حسن ظن

به خداوند و اهل بیت 

۵. حاجات مورد نظر باید حلال باشد.

پرسش: عریضه نوشتن به امام زمان  و کیفیت آن چگونه است؟

پاسخ: عریضه نوشتن در منابع اسلامی وارد شده است، برای اطلاع بیشتر

می‌توان به کتاب نجم الثاقب و منتهی الآمال مراجعه نمود.^۱

نکته: عریضه را در برکه‌های آب در بیابانها و یا چاه‌های آب می‌توان

انداخت و چاه جمکران هیچ خصوصیتی ندارد. لذا چند بار مکانش

عوض شده است.

عرضه اعمال به امام زمان

یکی از مباحث اعتقادی عرضه اعمال است. معصومان  از اعمال خوب

و بد پیروانشان باخبر می‌شوند. اگر اعمال خوبی داشته باشند شاد و اگر

اعمال بدی داشته باشند محزون و ناراحت می‌گردند. ریشه این بحث از

قرآن است که می‌فرماید:

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ^۲

بگو عمل کنید، پس به زودی خداوند و رسول او و مؤمنان (ائمه) اعمال

شما را می‌بینند.

۱. سؤال و جواب پیرامون امام زمان، آیه الله صافی، ص ۹۴.

۲. توبه / ۱۰۵.

امام زمان علیه السلام می فرماید:

يُحِيطُ عَلِمْنَا بِأَنْبَاءِكُمْ وَ لَا يَعْزُبُ عَنَّا شَيْءٌ مِّنْ أَخْبَارِكُمْ^۱

ما از همه خبرهای شما آگاهیم و چیزی از خبرهای شما از ما پنهان نیست.

امام خمینی (ره) می فرماید:

تمام اعمال ما برحسب روایات، به امام عصر علیه السلام عرضه می شود. امام زمان علیه السلام مراقب اعمال ما هست،^۲ اعمال ما به گونه ای نباشد که وقتی بر امام عرضه شد، آزرده شود.^۳

وقتی نامه های ما را بردند خدمت امام زمان علیه السلام، جوری باشد که نشان بدهد که ما تابعیم. طوری نباشد که خودسر بخواهیم کاری را انجام دهیم.^۴

مبادا از ما کاری صورت گیرد که موجب افسردگی امام زمان شود، از خودتان مراقبت کنید.^۵

نماز در عصر ظهور

یکی از مهم ترین برنامه های حکومت امام زمان علیه السلام اقامه جهانی نماز است.

۱. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۵.

۲. صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۱۷.

۳. همان، ج ۱۲، ص ۱۲۸.

۴. همان، ج ۸، ص ۱۴۹.

۵. همان، ج ۷، ص ۲۶۷.



قرآن می فرماید:

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ^۱

آنان که خدا را یاری می کنند کسانی هستند که اگر در روی زمین به

آنان اقتدار و تمکین دهیم نماز بپا می دارند.

امام باقر علیه السلام در ذیل آیه فوق فرمودند:

وقتی قائم ما قیام کند، می گوید: ای مردم، ما آنیم که خداوند در قرآن

به شما وعده داده است: الذین ان مکناهم...^۲

و در سخن دیگر فرمودند:

آنان مهدی علیه السلام و اصحاب او هستند که وقتی به قدرت رسیدند، نماز را

اقامه می کنند.^۳

و بی نماز نمی تواند در انتظار حاکمیت جهانی نماز باشد.

۱. حج / ۴۱.

۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۳.

۳. همان، ج ۲۴، ص ۱۶۲.

فصل سوم:



• زمانها منسوب به امام زمان

نیمه شعبان

این شب، شب بسیار مبارکی است. از امام صادق علیه السلام روایت شده است که با فضیلت‌ترین شب سال است. در این شب خداوند به بندگانش فضل خود را عطا می‌فرماید و به کرم خویش آنان را می‌آمزد. این شب، شبی است که خداوند متعال آن را برای اهل بیت علیهم السلام قرار داده است. آن گونه که شب قدر را برای پیامبر صلی الله علیه و آله قرار داده است. از جمله برکات این شب، ولادت با سعادت منجی عالم بشریت حضرت مهدی علیه السلام در سال ۲۵۵ هجری قمری در سامره می‌باشد.^۱

اعمال شب نیمه شعبان

برای این شب چند عمل است:

اول: غسل است که طبق روایتی از امام صادق علیه السلام سبب تخفیف گناهان است.

دوم: احیاء این شب است به نماز و دعا و استغفار.

رسول اکرم ﷺ می فرماید:

مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْعِيدِ وَ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ
الْقُلُوبُ^۱

هر کس شب عید و شب نیمه شعبان را با عبادت زنده بدارد، در روزی
که قلب‌ها همه بمیرند، قلب او نخواهد مرد.

امام علی ؑ در فضیلت نیمه شعبان می فرماید:

يُعْجِبُنِي أَنْ يُفْرَغَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ فِي السَّنَةِ أَرْبَعَ لَيَالٍ لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ الْأَضْحَى
وَ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَ أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ^۲

در شگفتم از کسی که این چهار شب از سال را به بیهودگی بگذراند: شب
عید فطر، شب عید قربان، شب نیمه شعبان و اولین شب از ماه رجب.

از امام صادق ؑ روایت شده که پدر بزرگوارشان در پاسخ کسی که


از فضیلت شب نیمه شعبان پرسیده بود فرمود:

این شب برترین شب‌ها بعد از شب قدر است. خداوند در این شب فضلش
را بر بندگان جاری می‌سازد و گناهان آنان را می‌بخشد. پس تلاش
کنید که در این شب به خدا نزدیک شوید. همانا این شب، شبی است
که خداوند به وجود خود سوگند یاد کرده که در آن درخواست کننده‌ای
را مادام که درخواست گناه نداشته باشد از درگاه خود نراند. این شب
شبی است که خداوند آن را برای ما خاندان قرار داده، همچنان که شب
قدر را برای پیامبر ﷺ قرار داده است. پس بر دعا و ثنای خداوند تعالی
بکوشید، که هر کس در این شب صد مرتبه او را «تسبیح» گوید، و صد


۱. وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۴۷۸، ح ۹۹۰۳.

۲. همان، ج ۸، ص ۱۰۹، ح ۱۰۱۸۹.

مرتبه «حمد» الهی را بر زبان جاری سازد و صد مرتبه زبان به «تکبیر» گشاید و صد مرتبه بگوید: «لا اله الا الله»، خداوند از سر فضل و احسانی که بر بندگانش دارد، همه گناهان او را می‌آمرزد و درخواست‌های دنیوی و اخروی او را برآورده سازد؛ چه درخواست‌هایی که بر خداوند اظهار کرده و چه درخواست‌هایی که اظهار نکرده و خداوند با علم خود بر آنها واقف است.^۱

سوم: زیارت امام حسین  در این شب از افضل اعمال است.

امام صادق  فرمود:

هر کس دوست دارد یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر با او مصافحه کنند، در نیمه شعبان قبر امام حسین  را زیارت کند. زیرا ارواح پیامبران در این شب به اذن خدا به زیارت قبر آن حضرت می‌روند. حداقل زیارت آن حضرت این است که در فضای باز برود و با انگشت به قبله اشاره کند و بگوید:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ
رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

چهارم: صلوات هر روز ماه شعبان را بخواند.

پنجم: دعای کمیل را بخواند.^۲

ششم: در این شب صد مرتبه سبحان الله و صد مرتبه الحمد لله و صد مرتبه الله اکبر و صد مرتبه لا اله الا الله بگوید.

۱. بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۸۵، ح ۵؛ الدر المنثور، ج ۶، ص ۲۷.

۲. فرهنگ فقه، ج ۳، ص ۶۲۶.

هفتم: خواندن نماز جعفر طیار^۱

هشتم: خواندن نماز شب نیمه شعبان که چهار رکعت است، به دو

سلام. در هر رکعت حمد یک بار و سوره توحید صد بار.^۲

احکام جشن‌های نیمه شعبان

پرسش: شادی و کف زدن در جشن‌های میلاد اهل بیت علیهم‌السلام چه حکمی دارد؟

پاسخ: بهجت: اگر در حد لهو نباشد و بی‌احترامی هم نشود، مانع ندارد و الا باید پرهیز شود.

خامنه‌ای: کف زدن به نحو متعارف در مجالس جشن و سرور اشکال ندارد ولی در مراسم مذهبی موالید اهل بیت علیهم‌السلام مناسب است، به جای کف زدن به ذکر صلوات و تکبیر، فضای مجلس را عطرآگین سازند. تبریزی: مناسبت با مجالس مذکور تکبیر و صلوات و مانند اینهاست. فاضل: در غیر از مساجد و حسینیه‌ها مانعی ندارد.

مکارم: کف زدن مانعی ندارد اما در مساجد و حسینیه‌ها ترک شود.^۳
پرسش: اخیراً در میلاد ائمه معصومین علیهم‌السلام به عنوان جشن ائمه یا مناسبت‌های دیگر تحت عنوان اجرای موسیقی سنتی کنسرت‌های موسیقی را برپا می‌کنند. رواج اینگونه حرکات از سوی هر گروه و نهاد در فرهنگسراها

۱. عروة الوثقی، ج ۳، ص ۴۰۵.

۲. جامع عباسی، ص ۲۰۰، انتشارات اسلامی.

۳. مسائل جدید، ج ۱، ص ۱۶۷.



یا/مساجد و حسینیه‌ها چه صورت دارد و آیا اساساً با توجه به سیره ائمه معصومین علیهم‌السلام می‌توان به نام اهل بیت علیهم‌السلام به چنین اقداماتی دست زد؟

پاسخ: مقام معظم رهبری: هرگونه خوانندگی و نوازندگی که متناسب با مجالس عیش و نوش و خوشگذرانی باشد، جایز نیست و از هر کاری که با شئونات مساجد و حسینیه‌ها سازگار نباشد، باید اجتناب کرد.

فاضل: به طور کلی هر امری که هتک و بی‌احترامی به ائمه اطهار علیهم‌السلام تلقی شود، جایز نیست و ظاهراً مجموع این اعمال عرفاً هتک محسوب می‌شود.

بهبخت: برپایی و شرکت در این مجالس حرام است.

تبریزی: اجرای موسیقی در مجالس معصومین مطلقاً جایز نیست و نواختن موسیقی لهوی و گوش دادن آن هرچند در غیرمجالس معصومین باشد حرام است و بین انواع موسیقی لهوی فرقی در حرمت نیست.


مکارم: کلیه صداها و آهنگ‌هایی که مناسب مجالس لهو و فساد است، حرام است.^۱

پرسش: آیا می‌توان در ولادت امامان معصوم در مسجد نوار آهنگ مذهبی غیر حرام گذاشت؟

پاسخ: مکارم: گذاشتن آهنگ مذهبی در مساجد و حسینیه‌ها مناسب نیست. از آن اجتناب کنید.^۲

۱. مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، ج ۲، ص ۳۶ و ۳۷.

۲. استفتانات جدید، ج ۲، ص ۷۰۵.

پرسش: دست زدن همراه با مداحی در مجالس شادی ائمه معصومین  و روزهای تولد آنها از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

پاسخ: مکارم: دست زدن اگر با امور حرام مقرون نباشد، حرام نیست ولی در مساجد و حسینیه‌ها از آن پرهیز کنید.^۱

پرسش: در اعیاد مذهبی و جشن ولادت ائمه در مسجد یا حسینیه مجلس جشن گرفته می‌شود و اشعار مذهبی خوانده می‌شود، آیا کف زدن در این مجلس جایز است؟

پاسخ: فاضل: در مساجد و حسینیه‌ها کف نزنید.^۲

منکرات جشن‌ها

سد معبر برای آذین‌بندی‌ها

استفاده از برق غیر مجاز

اذیت همسایگان و مزاحمت برای آنان.

استفاده از شادی‌های منفی

اسراف و تبذیر

مجسمه سازی در برخی از جشن‌ها

اختلاط محرم و نامحرم

کثیف کردن کوچه و خیابان

اجرای موسیقی‌های مبتذل

۱. استفتانات جدید، ج ۱، ص ۱۴۹؛ آموزش فقه، فلاح زاده، ص ۴۲۳.

۲. جامع المسائل، ج ۱، ص ۹۵، س ۳۰۷.



آداب شادی

شادی شرایط و آدابی دارد که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود:

الف) مجالس شادی همراه با گناه نباشد

متأسفانه، گاهی شادی‌ها آن چنان با گناه همراه است که شادی با گناه مساوی می‌شود.

امام صادق علیه السلام فرمود:

لَا تُسَخِّطُوا اللَّهَ بِرِضَا أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ وَ لَا تَتَقَرَّبُوا إِلَى أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ
بِتَّبَاعِدٍ مِنَ اللَّهِ^۱

خداوند را به غضب نیاورید به خاطر رضایت و خشنودی احدی از مردم
و نزدیک نشوید به مردم به وسیله دوری از خدا.

و نیز فرمود:

لَا يَتَّبِعِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَجْلِسَ مَجْلِسًا يُعْصَى اللَّهُ فِيهِ - وَ لَا يَقْدِرُ عَلَى تَعْيِيرِهِ^۲

سزاوار نیست برای مؤمن در مجلسی بنشیند که معصیت خدا در آن
می‌شود و نمی‌تواند جو مجلس را عوض کند.

ب) شادی با اذیت و آزار همراه نباشد

یکی از شرایط شادی این است که با اذیت و آزار دیگران همراه نباشد،
متأسفانه امروزه بسیاری از شادی‌های ما با آزار دیگران همراه است.

۱. بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۷۷.

۲. همان، ج ۷۱، ص ۱۹۹؛ میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۶، ح ۲۱۵۱۲.

مانند: بلندکردن صدای موسیقی و آهنگ‌های مبتذل، مزاحمت‌های تلفنی، انفجارهای تفریحی و... پیامبر ﷺ فرمود:

مَنْ أَذَى مُؤْمِنًا فَقَدْ أَذَانِي^۱

کسی که مؤمنی را آزار دهد مرا آزار داده است.

هشام بن سالم می‌گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: خداوند می‌فرماید:

لِيَأْذَنَ بِحَرْبٍ مِنِّي مَنْ أَذَى عَبْدِي الْمُؤْمِنَ^۲

اعلان جنگ به من داده کسی که بنده مرا اذیت کند.

ج) همراه با لهُو نباشد

در آیین اسلام، سرگرمی‌های زیانبار و همه عوامل بازدارنده از پیشرفت‌های معنوی، ممنوع است. موسیقی حرام، یکی از سرگرمی‌های زیان‌بار است که آدمی را از توجه به خدا و آخرت باز می‌دارد. موسیقی، اثری همچون الكل و افیون در روح و روان انسان دارد، یعنی با رخوتی که در اعصاب انسان ایجاد می‌کند، موجب خواهد شد که انسان موقتاً از واقعیت‌های زندگی فاصله بگیرد.

لذا امام خمینی (ره) و مراجع دیگر شنیدن و نواختن موسیقی را حرام می‌دانند.^۳

۱. بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۷۲.




۲. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۵۸۷.

۳. استفتانات امام خمینی، ج ۲، ص ۱۱، س ۲۵.

شادی، برخی بایدها و نبایدها دارد که به اختصار به آنها اشاره می‌شود:

- برگزاری مراسم جشن و حضور در آن، همراه با اخلاص و نیت پاک.
- عدم استفاده از امکانات و پول‌های حرام.
- خودداری از انگیزه‌ها و اخلاق ناپسند مثل: تفاخر و ریا.
- رعایت آموزه‌های دینی و اخلاقی مانند: حفظ حجاب، عدم اختلاط زن و مرد و عدم اسراف.
- پرهیز از نصب تصاویر نامناسب و غیره.
- دوری از نواختن و پخش آهنگ‌ها و اشعار مسأله دار.
- رعایت نکات امنیتی و بهداشتی.
- حفظ نظافت و زیبایی فضای شهر و محیط زندگی.
- خاموش کردن چراغ‌های روشنایی به هنگام روز و جلوگیری از اسراف.
- پیشگیری از مسدود شدن کوچه و خیابان‌ها و روان سازی ترافیک.
- برنامه ریزی و هدایت مراسم اعیاد اسلامی در جهت تقویت معرفت دینی و محبت اولیای الهی (تغذیه معنوی).

آغاز امامت امام زمان

یکی از زمان‌هایی که متعلق به امام زمان  است، هشت ربیع الاول که آغاز امامت امام زمان  است و این روز، به جهت امامت امام زمان، برای شیعیان مبارک است که در واقع جشن‌های نهم ربیع به دلیل انتصاب به امامت امام زمان  است.



شبهای قدر

از مهم‌ترین مناسبت‌های شبهای قدر نزول ملائکه بر قلب امام زمان علیه السلام و بیان خبرهای جهان به وی است.

قرآن می‌فرماید:

تَنْزِلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ^۱

در آن شب با اجازه خداوند فرشتگان و روح القدس برای هر امری به زمین می‌آیند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در این زمینه می‌فرماید:

آمَنُوا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَإِنَّهُ يُنَزَّلُ فِيهَا أَمْرُ السَّنَةِ وَإِنَّ لِدَاكِ الْأَمْرَ وَلَاةً مِنْ بَعْدِي

علی بن ابی طالب و احد عشر من ولده^۲

به شب قدر ایمان آورید، در آن شب امور سال جدید مقدر می‌شود و برای تحقق آن امور والیانی بعد از من هستند که آنان علی بن ابی طالب و یازده نفر از نسل ایشان می‌باشند.

۱. قدر / ۴.

۲. منتخب الاثر، ص ۴۲؛ کافی، ج ۱، ص ۵۳۳.

فصل چہارم:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اماکن منسوب بہ امام زمان

احکام عمومی مسجد

۱. نجس کردن زمین و سقف و بام و داخل دیوار مسجد، حرام است.^۱
۲. برطرف کردن نجاست از مسجد واجب است. و فرقی در این مسأله بین داخل و پشت بام و حتی طرف داخل دیوار مسجد نیست. یعنی هر جای مسجد نجس شود، باید تطهیر شود.^۲
۳. هنگامی که انسان از نجاست مسجد مطلع شود، فوراً باید آن را تطهیر کند. و نباید تأخیر صورت گیرد.^۳
۴. اگر فرش مسجد نجس شود، باید آن را تطهیر نمود.^۴
۵. توقف جنب و حائض و نساء، در هر مسجدی که باشد حرام است. برای چنین افرادی، گذاشتن چیزی در مسجد، هرچند از بیرون مسجد باشد حرام است.^۵

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۹۰۰.

۲. همان، م ۹۰۳.

۳. عروة الوثقی، ج ۱، ص ۸۴ م ۲.

۴. همان، ج ۱، ص ۸۶ م ۸.

۵. تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۱۳۸.

۶. بردن چیز نجس مانند خون و چیزی که نجس شده مانند لباس نجس، اگر بی‌احترامی به مسجد باشد حرام است.^۱

۷. خوابیدن در مسجد مکروه است، مگر در حال ناچاری.^۲

۸. کسی که پیاز یا سیر خورده و مانند اینها که بوی دهانش مردم را اذیت می‌کند، مکروه است به مسجد برود.^۳ و نیز افرادی که بدن یا پای آنها بوی بد می‌دهد، لازم است با برطرف کردن بوی بد از خود، وارد مسجد شوند.

پرسش: اگر کسی در مسجد بخوابد و جنب شود، آیا گناه کرده است؟

پاسخ: با توجه به این که یقین به این مسأله از قبل نداشته، گناه نکرده است.^۴

۹. رفتن به مسجد برای زن مستحاضه اشکال ندارد، اگرچه کارهایی که برای نماز واجب است، مانند وضو و عوض کردن لباس را انجام نداده باشد.^۵

۱۰. وقتی انسان وارد مسجد می‌شود، مستحب است دو رکعت نماز به قصد تحیت و احترام به مسجد بخواند و اگر نماز واجب یا مستحب دیگری هم بخواند کافی است.^۶

۱. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۹۰۶.

۲. همان، م ۹۱۳.

۳. همان، م ۹۱۵.

۴. استفتائات مکارم، ج ۲، ص ۲۹۲، س ۲۰۴.

۵. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۲۴۰، م ۴۲۸.

۶. فرهنگ فقه، ج ۲، ص ۳۸۷؛ توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۹۱۳.

مسجد سهله

یکی از مشهورترین مساجد اسلامی که در قرن اول هجری در شمال غربی مسجد جامع کوفه ساخته شده، مسجد شریف سهله است که در منابع تاریخی از آن با نام‌هایی چون مسجد سهیل، بنی ظفر و عبدالقیس یاد شده است.

این مسجد بعد از مسجد کوفه با فضیلت ترین مسجد در کوفه است. نامگذاری این مسجد به سهله به لحاظ جنس خاک آن منطقه بوده است و همین طور در علت تسمیه آن به نامهای دیگر گفته‌اند که «سهیل» نام سازنده آن مسجد است و «عبدالقیس» نام طایفه‌ای است که این مسجد در منطقه سکونت آنها بنا شده است و «بنی ظفر» هم یکی از طایفه‌های قبیله عبدالقیس است و...

مسجد سهله دارای مقامات گوناگونی است که در داخل مسجد مشخص گردیده و یکی از این مقامات، معروف به مقام صاحب الزمان است.

آداب و اعمال مسجد سهله

۱. هنگامی که زائر خواست وارد مسجد شود، مستحب است دعای زیر را بخواند: «بسم الله و بالله...»^۱ سپس آیه الکرسی و سوره ناس و فلق را بخواند و هفت مرتبه «سبحان الله» و هفت مرتبه «الحمد لله» و هفت مرتبه

۱. مفاتیح نوین، ص ۳۴۲.

«لا اله الا الله» و هفت مرتبه «الله اکبر» بگوید. آن گاه دعاهاى ديگرى که در مفاتيح ذکر شده بخواند.

۲. سيد بن طاوس مى نويسد: وقتى مى خواهى به مسجد سهله بروى روز چهارشنبه دو رکعت نماز بين نماز مغرب و عشاء به جا آور از امام صادق عليه السلام روايت شده است که هر گرفتارى چنين کند خداوند گرفتارى او را برطرف خواهد ساخت.^۱


مسجد جمکران

از جمله اماکنى که همواره مورد توجه امام زمان عليه السلام بوده و به برکت آن، کرامات و عنايات ويژه اى در آن به وقوع پيوسته، مسجد مقدس جمکران است.

اين مسجد شريف در اوایل غيبت صغراى حضرت ولي عصر بنا شده است. و در نوشته هاى قديمى، سه اسم براى آن ذکر شده که هريك از آنها به مناسبتى بوده است: ۱. مسجد جمکران، چون متصل به روستاى جمکران است. ۲. مسجد حسن بن مثله، چون در زمان حسن بن مثله و به همت او ساخته شده. ۳. مسجد صاحب الزمان عليه السلام، چون به دستور ايشان ساخته شده است.

۱. ما من مکروب يأتى مسجد السهله فيصلى فيه رکعتين بين العشائين و يدعوا الله عزوجل الا فرج الله کرته؛ مفاتيح نوين، آية الله مکارم، ص ۳۴۲؛ سى دى بقیة الله، نهاد نمايندگى مقام معظم رهبرى در دانشگاهها.

جایگاه مسجد جمکران

مسجد جمکران، جایگاه ویژه‌ای دارد. امام زمان  فرمود:

فَمَنْ صَلَّى فِيهَا فَكَأَنَّمَا صَلَّى فِي بَيْتِ الْعَتِيقِ^۱

هر کس این دو نماز را به این نحو انجام دهد گویا در کعبه نماز خوانده است.

علما و مسجد مقدس جمکران

پرسش: نظر خود را درباره مسجد مقدس جمکران بفرمایید؟

پاسخ: ما معتقدیم که این مشاهد مبارک و مساجدی مانند مسجد جمکران، بی‌نیاز از معرفی‌اند و اگر کسی بگوید: رفتیم و چیزی در آنجا نیافتیم به حسب ظاهر باید گفت: از روی اعتقاد صحیح نرفته است، یا برای امتحان رفته، یا همین طوری رفته است. به هر حال بهترین معرف این مکان‌ها، خودشان هستند.^۲

یعنی اشتیاق میلیون‌ها زائر به این مکان و کرامات و معجزاتی که در این مسجد مقدس اتفاق می‌افتد، خود دلیل و مؤید این مکان است و نیازی به معرفی ندارد.

قابل ذکر است که عده‌ای در سند مسجد جمکران و تاریخچه بنای آن، تردید دارند و برخی می‌پندارند که اساس بنای این مکان یک رؤیایی است که شخصی از اهالی روستای جمکران می‌بیند!

۱. نجم الثاقب، ص ۳۸۳؛ مفاتیح نوین، ص ۱۰۶۳.

۲. جلسه درس خارج آیت الله بهجت، ۱۳۷۹/۱۲/۱۱.

و حال آنکه اولاً ماجرای حسن بن مثله و تشریف او به محضر ولی عصر علیه السلام در بیداری بوده و در کتاب‌های تاریخی نقل شده که گفت: در یکی از شب‌های ماه مبارک رمضان در منزل خود خوابیده بودم که کسی درب خانه‌ام را کوبید و مرا بیدار کرد و گفت: مولایت صاحب الامر علیه السلام را دریاب که تو را خواسته است.

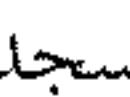
ثانیاً فرضاً اگر حکایت حسن بن مثله را کاملاً به کناری بگذاریم و کمی بیندیشیم آیا برای ساختن مسجد نیازی به سند داریم؟ مگر ما می‌خواهیم مسجد را بفروشیم و معامله کنیم که مجبور باشیم سند تهیه کنیم؟ آیا اجتماع هزاران شیعه و محب اهل بیت علیهم السلام در مسجدی و راز و نیاز به درگاه حق تعالی و خاصه توسل به خاتم الاوصیا و بقیة الاولیا نیازمند به سند و مدرکی معتبر است؟

آیا اجتماع عظیم و یکپارچه در مسجدی به یاد خدا و ولی او موجب فضیلت بیشتر آن مکان نمی‌شود؟ آیا چنین فضیلتی مدرک و سندی می‌خواهد؟

آیا کرامات و معجزاتی که در شفای بیماران و گره‌گشایی از گرفتاران که در این مکان مقدس رؤیت می‌شود مدرک و سند می‌خواهد؟ آیا تشریف علمای سلف و صالح ما و بیتوته آنان در این مکان و تردد عارفان و اولیای الهی زمان حاضر که از شمار عدد خارج است گویای منزلت و شرافت و قداست این مسجد نیست؟


آیا چنین منزلت و شرافتی مدرک و سند می‌خواهد؟

مسلم است که چنین نیست. و واضح است که زیارت این مسجد و توسل به ولیّ خدا در آن از مرضیات خدا و رسول او است. و تشکیک در آن از ضعف ایمان است و از آن باید به خدا پناه برد.^۱

پرسش: اخیراً عده‌ای به اسم روشنفکر دینی به بسیاری از مقدسات تشیع اهانت می‌کنند. از جمله این مسائل، تشکیک در مقدس بودن مسجد جمکران است، آیا مسجد جمکران محل مقدسی است؟ آیا دلیل و سند معتبری مبنی بر عنایات ویژه امام زمان  به مسجد جمکران و زائران آن وجود دارد؟

پاسخ: مسجد جمکران، همیشه مورد توجه بزرگان از علما بوده و خواندن نماز در آن موجب ثواب و اجر است و ازسؤال و جوابی که از مرحوم حضرت آیت الله العظمی بروجردی اعلی الله مقامه شد و حقیر هم حضور داشتم معلوم شد که ایشان نماز مسجد جمکران را مستحب می‌دانند، به هر حال به قصد مطلق نماز و رجاء نیل به آن ثواب خاص، مطلوب و عمل به آن استحباب دارد. اینجانب نیز کراراً به آن مسجد مشرف شده‌ام.^۲

مراجع تقلید به این پایگاه عظیم تشیع اهتمام ویژه‌ای مبذول می‌داشتند و چه بسا فاصله قم تا جمکران را با پای پیاده و با قلبی آکنده از عشق و ارادت به حضرت بقیة الله طی می‌کردند.

۱. سؤال و جواب پیرامون امام زمان , آیه الله صافی، ص ۹۴.

۲. استفتاء از دفتر آیه الله صافی گلپایگانی؛ مسجد مقدس جمکران، سید جعفر میر عظیمی؛ آیت بصیرت، سید حسن میر شفیعی؛ تجلی گاه عشق.

آیه الله شیخ عبدالکریم حائری با توسل به امام زمان علیه السلام در این مکان مقدس، مشکلات خود را حل می کرد.

مرحوم آیه الله حائری نسبت به مسجد جمکران عقیده خاصی داشت و خیلی از اوقات با بعضی دوستان به آنجا می رفت.

آیه الله خامنه ای، هر از چند گاهی به جمکران رفته و مشکلات کشور را علاوه بر مشاوره و کارشناسی های فراوان با توسل به آقا امام زمان علیه السلام در این مکان مقدس حل می کند.^۱

اسامی تعدادی از مراجع معظم تقلید که به مسجد جمکران توجه خاصی داشته اند:


۱. مرحوم آیه الله بروجردی، مرجع بزرگ شیعه.
۲. مرحوم آیه الله حجت کوه کمره ای.
۳. مرحوم آیه الله حاج سید محمد رضا گلپایگانی.
۴. مرحوم آیه الله نجفی مرعشی.
۵. مرحوم آیه الله حاج شیخ مرتضی حائری، فرزند مؤسس حوزه علمیه قم.
۶. مرحوم حاج شیخ محمد تقی بافقی، که از اوتاد زمان خود به حساب می آمد.
۷. مرحوم حاج شیخ حسنعلی نخودکی اصفهانی که در سیر و سلوک معروف، و به حقایق جهان فی الجمله وقوف داشته است.

۱. جمکرانیه ۲ (سخنرانی های مراجع و علما در جمکران)، ص ۷۸، به نقل از سید احمد خاتمی؛ و در سالروز ولادت امام رضا علیه السلام در آبان ۸۹ که به قم مشرف شده بودند، به جمکران نیز تشریف بردند.

۸. مرحوم آیه الله فاضل که حدود ۵۰۰ بار به مسجد جمکران مشرف شده بودند.^۱

۹. تعداد زیادی از مراجع معاصر.^۲

اعمال مسجد جمکران

پرسش: آیا برای حضور در مسجد جمکران وقت خاصی سفارش شده است؟ بهترین وقت برای حضور و نماز امام زمان  در این مسجد مقدس چه زمانی است؟

پاسخ: بهجت: به دلتان رجوع کنید که چه زمانی اقبال دارد.


صافی: وقت خاصی ندارد، ولی به طور کلی عبادت در اوقات متبرکه فضیلتش بیشتر است.

فاضل: زمان خاصی تعیین نشده است، بلی در ایام هفته، شب جمعه و روز جمعه منتسب به آن حضرت است.

مکارم: زمان خاصی در روایات ندیده‌ایم ولی بدون شک شب‌های جمعه که برای دعا و عبادت تناسب بیشتری دارد بهتر است.^۳

۱. مجله حوزه، ش ۴۳ و ۴۴، ص ۱۴۰.

۲. برای اطلاع بیشتر به کتب زیر می‌توان مراجعه نمود: تجلی‌گاه عشق؛ گنجینه دانشمندان، ج ۳، ص ۱۱؛ سر دلبران، ص ۲۴۴.

۳. آیه الله مکارم در مفاتیح نوین ضمن بحث از زمان زیارت امام زمان ، روایتی را نقل می‌کند که روز جمعه در میان سایر زمان‌ها ویژگی خاصی دارد و در ذیل این روایت، می‌فرماید: این روایت می‌تواند به سؤال آنهایی که می‌پرسند برای رفتن به مسجد جمکران چه زمانی مناسب تر است، پاسخ دهد.



تبریزی: وقت خاصی ندارد و در شب‌های جمعه یا چهارشنبه نماز به قصد رجا مانعی ندارد.


سیستانی: مانند سایر مساجد است.

نماز تحیت مسجد جمکران

دو رکعت نماز تحیت مسجد که در هر رکعتی، یک مرتبه حمد و هفت مرتبه سوره توحید بخواند و هفت بار ذکر رکوع و در هر سجده نیز هفت بار ذکر سجده را بگوید.^۱


نماز امام زمان

از برخی روایات استفاده می‌شود که هر یک از معصومین  به نمازی خاص تأکید نموده و بدان سفارش می‌کردند. یکی از این نمازها، نماز امام زمان  است.

در روایتی منسوب به حضرت مهدی  است که ایشان فرموده: «هر کس که از خداوند خواسته‌ای دارد، پس شب جمعه غسل کند، بعد از نیمه شب دو رکعت نماز بدین ترتیب بخواند. در رکعت اول وقتی به «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» رسید یکصد مرتبه آن را بگوید و سوره توحید را یک مرتبه خوانده سپس ذکر رکوع و دو سجده را هفت بار تکرار کند و رکعت دوم را نیز به همین ترتیب بخواند؛ خداوند حاجتش را برآورده خواهد کرد.^۲

۱. مفاتیح نوین، ص ۱۰۶۲.

۲. مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۷۵؛ مرآت الکمال، ج ۱، ص ۳۹۸؛ نجم الثاقب، باب هفتم.

البته در برخی نقل‌ها آمده است: پس از خواندن نماز مذکور، مستحب است یک بار بگوید لا اله الا اله سپس تسبیحات حضرت زهرا  را بخواند و آنگاه به سجده رفته، یکصد مرتبه صلوات بفرستد.^۱

همچنین گفته شده: در پایان نماز، دعای «الهی عظیم البلاء و برح الخفاء...» خوانده شود.^۲

احکام مسجد جمکران

مسئله: کسی که در مسجد جمکران خوابید و جنب شد، باید از مسجد خارج شود. زیرا توقف جنب در مسجد حرام است.^۳

پرسش: آیا در مسجد کنونی جمکران که توسعه یافته بهتر است نماز بخوانیم یا مسجد اصلی قبل از توسعه؟

پاسخ: در محل اصلی^۴ نماز بخوانید، که حال و هوای دیگری دارد.^۵
پرسش: نماز خانم‌ها در محیط باز (حیاط جمکران) در برابر نامحرمان چه حکمی دارد؟

۱. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۳۰.

۲. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۱۸۴.

۳. توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۲۲۵.

۴. حدود قدیمی مسجد جمکران که زیر گنبد است، با کاشی سیاه در کف مسجد مشخص شده است.

۵. سیری در آفاق، ص ۲۴۷.

پاسخ: باید در برابر نامحرم، پوشش مناسب حتی پوشش روی پا رعایت شود.

پرسش: حکم نماز کسی که چهل هفته متوالی به مسجد جمکران مسافرت می کند چیست؟

پاسخ: فتوای مشهور مراجع تقلید، این است که نمازش شکسته است. اما برخی از مراجع نیز نماز چنین افرادی را کامل می دانند.

پرسش: کسی که نذر کرده چهل هفته به جمکران برود، اگر فاصله بیفتد، آیا باید از اول شروع کند؟

پاسخ: خیر، می تواند بعد از عذر ادامه دهد.

پرسش: کسی که خواب دیده چهل هفته به جمکران می رود، آیا لازم است برای رفع مشکل خود چهل هفته به جمکران برود؟

پاسخ: خیر، خواب تکلیفی بر انسان نمی آورد.

پرسش: محدوده مسجد جمکران برای معذورین کجاست؟

پاسخ: صحن مسجد جمکران، جزء مسجد نیست.

پرسش: آیا ورود به مسجد جمکران نیاز به وضو دارد؟


پاسخ: خیر، مگر این که بخواهد نماز بخواند.

پرسش: آیا حیاط مسجد جمکران حکم مسجد را دارد؟

پاسخ: خیر.

پرسش: اعتکاف در مسجد مقدس جمکران جایز است یا خیر؟

پاسخ: مسجد جمکران در حال حاضر، از مساجد جامع محسوب می‌شود و اعتکاف در آن صحیح است.^۱

پرسش: آیا اعتکاف در زیرزمین مسجد جمکران که از آن، جهت نمازهای یومیه و نماز امام زمان  استفاده می‌شود به صورت مرتب نماز جماعت ندارد جایز است؟

پاسخ: اشکال ندارد.^۲

پرسش: اگر اعتکاف در زیرزمین مسجد جمکران جایز باشد، در صورتی که بین طبقه پایین و بالا درب ورودی باشد، آیا می‌توان اعمال را در طبقه بالا و خواب و استراحت را در طبقه پایین انجام داد یا هر دو عمل باید در یک مکان باشد؟

پاسخ: اشکال ندارد.^۳

پرسش: آیا می‌توان نماز امام زمان را در غیر مسجد جمکران خواند؟
پاسخ: مانعی ندارد.

پرسش: آیا نماز امام زمان را می‌توان به صورت جماعت یا دسته‌جمعی خواند؟

پاسخ: به صورت جماعت جایز نیست ولی به صورت دسته‌جمعی مانعی ندارد.

۱. جامع الاحکام، صافی، ج ۱، س ۵۱۴.

۲. استفتائات جدید، مکارم، ج ۲، س ۴۶۰.

۳. همان، س ۴۶۱.

پرسش: آیا نماز امام زمان علیه السلام ساعت خاصی دارد؟

پاسخ: خیر.

پرسش: آیا می‌شود به جای نماز تحیت مسجد، نماز قضا بخوانیم؟

پاسخ: بله.

پرسش: آیا نماز واجب یا مستحب، به جای تحیت مسجد جمکران

حساب می‌شود؟

پاسخ: آیه الله تبریزی: چنانچه تحیت مسجد مخصوص را بخواهد

بخواند، باید همان را به قصد رجا بخواند.^۱

آیه الله مکارم: اشکال دارد.

آیه الله فاضل: بلی.

آیه الله بهجت: به جای آن نماز مخصوص نمی‌شود ولی خود آن

ثواب دارد. (به جای مطلق تحیت می‌شود).

پرسش: شک در عدد ایاک نعبد و ایاک نستعین در نماز امام زمان علیه السلام چه

حکمی دارد؟

پاسخ: تا وقتی که فارغ از محل نشده بنا بر اقل بگذارد.^۲

پرسش: کم یا زیاد شدن ایاک نعبد و ایاک نستعین از روی فراموشی چه

حکمی دارد؟

۱. استفتاء از دفتر آیه الله تبریزی.

۲. استفتانات بهجت، ج ۲، ص ۲۰۸، س ۲۲۷۴.



پاسخ: آیه الله تبریزی: نماز را به قصد رجاء بخواند و هر جا کم بود، جبران کند و زیادی سهوی هم مضر نیست.

آیه الله مکارم: هرگاه قبل از رکوع متوجه شود، که سوره توحید را فراموش کرده، همچنین ایاک نعبد و ایاک نستعین، باید جبران کند و اگر بعد از رکوع باشد جبران لازم نیست، و مناسب است بعد از نماز قضا کند.

آیه الله فاضل: اگر قبل از رکوع متوجه شده، آن را تکمیل کرده و به رکوع رود. و اگر در رکوع یا بعد از آن متوجه شود، می تواند برگردد و آن را تکمیل کرده دوباره به رکوع رود و زیادی رکن در نمازهای مستحبی که برای تدارک چیزی باشد، مبطل نیست.

پرسش: اگر بعد از بلند شدن از رکوع یا سجده، یادش آمد که تعداد هفت بار ذکر را کم یا زیاد گفته، چه کند؟

پاسخ: آیه الله تبریزی: در نافله و هر نماز مستحبی هر جا فراموش کرده یا کم گفته، برگردد و جبران کند و زیادی رکن در این موارد مانعی ندارد و در زیادی سهوی هم سهواً به نماز ضرر نمی زند.^۱

آیه الله فاضل: می تواند برگردد و آن را تکمیل کند.

آیه الله بهجت: هر مقداری را که فراموش کرده اگر از محل آن نگذشته باید تدارک و جبران کرده و اگر از محل گذشته تدارک ندارد. مثل نماز واجب ولی در نماز مستحبی سجده سهو هم لازم ندارد.

۱. استفتاء از دفتر آیه الله تبریزی.

پرسش: اگر کسی نمی‌تواند همه صد صلوات بعد از نماز یا قسمتی از آن را در سجده بگوید، چه کند؟

پاسخ: آیه الله تبریزی: به قصد رجاء هر طوری می‌تواند خم شود و در آن حال بگوید، والا با اشاره سر و چشم، سجده کند.^۱

آیه الله مکارم: به مقداری که می‌تواند گفته و بقیه را نشسته بگوید.

آیه الله فاضل: هر مقداری که می‌تواند در سجده بگوید و بقیه را بعد از بلند شدن از سجده بگوید.

آیه الله بهجت: هر مقداری را که می‌تواند بگوید و باقی را در همان غیر سجده بفرستد رجاء

پرسش: اگر کسی در اثر نداشتن سواد یا اشتباه کردن نمی‌تواند نماز تحیت و نماز امام زمان را به صورت صحیح بخواند، وظیفه او چیست؟ آیا می‌شود نایب بگیرد؟

پاسخ: آیه الله تبریزی: هر طور می‌تواند، رجاء بخواند.^۲

آیه الله مکارم: همان مقدار که توان دارد بخواند و نایب گرفتن لازم نیست.

آیه الله فاضل: به همان صورت که می‌تواند بخواند و نمی‌تواند نایب بگیرد.

آیه الله بهجت: در مورد زنده در نماز استحبابی به معنای اهداء ثواب اشکال ندارد.

۱. استفتاء از دفتر آیه الله تبریزی.

۲. همان.



پرسش: آیا می‌توان نماز امام زمان علیه السلام را نشسته خواند؟

پاسخ: مانعی ندارد.^۱

پرسش: آیا سفارش خاصی بر رفتن چهل هفته به جمکران وجود دارد؟

پاسخ: خیر، ولی رفتن به جمکران برکات فراوانی دارد. البته مناسب است همراه با چهل هفته به جمکران رفتن، چهل هفته نماز اول وقت بخوانند، چهل هفته تصمیم بر ترک گناه بگیرند، چهل هفته در نماز جماعت شرکت کنند و...

پرسش: آیا هر کس به مسجد جمکران آمد، نماز مسجد بر او واجب است؟

پاسخ: خیر، مگر این که نذر صحیح کرده باشد.

پرسش: کسی که نمی‌تواند به خاطر سختی، نماز حضرت را بخواند، آیا

می‌شود دو رکعت نماز مستحبی ساده بخواند و ثوابش را به امام

زمان علیه السلام هدیه کند؟

پاسخ: بلی.

پرسش: آیا نماز امام زمان علیه السلام قنوت هم دارد؟

پاسخ: بلی.

۱. لازم به تذکر است که نمازهای مستحبی، ویژگی‌های خاصی دارد که برخی از آنها از این قرار است: ۱. می‌توان نشسته خواند، ۲. می‌توان در حال راه رفتن خواند، ۳. سوره در نمازهای مستحبی واجب نیست مگر برخی از نمازهای مخصوص که باید به شکل خاصی خوانده شود، ۴. زیاد شدن رکن به صورت سهوی نماز را باطل نمی‌کند، ۵. با شک بین رکعات نماز، می‌توان آن را بر اقل یا اکثر گذاشت، ۶. در جایی که کم یا زیاد شود سجده سهو واجب نیست، ۷. نمی‌توان نمازهای مستحبی را به جماعت خواند، مگر نماز باران، ۸. می‌توان عمداً نمازهای مستحبی را قطع نمود و...: العروة الوثقی، ج ۱، ص ۷۷۳.

پرسش: آیا زیرزمین مسجد هم حکم مسجد را دارد؟
پاسخ: بلی.

پرسش: برخی از افراد برای برآورده شدن حاجات خود، تسبیح یا مهر و امثال آن را از مسجد جمکران بیرون می‌برند آیا شرعاً جایز است؟
پاسخ: خامنه‌ای: جایز نیست

فاضل: حرام است و احکام غضب بر آن مترتب می‌شود.
صافی: جایز نیست.

مکارم: این کار شرعاً حرام است و کسانی که چیزی از مساجد برده‌اند هرچه زودتر باید برگردانند.
سیستانی: جایز نیست.

بهجت: حرام و غضب است.^۱

پرسش: آیا نماز حضرت اذان و اقامه دارد؟

پاسخ: خیر، و اصولاً نمازهای غیر از یومیه اذان و اقامه ندارد.

پرسش: آیا مسجد جمکران، نماز زیارت دارد؟

پاسخ: خیر.

پرسش: آیا نماز در محراب مسجد جمکران ثواب بیشتری دارد؟


پاسخ: خیر.

پرسش: آیا می‌توان نماز امام زمان علیه السلام را با جماعت خواند؟

پاسخ: خیر.

پرسش: آیا بانوان معذور می‌توانند سر چاه مسجد جمکران بروند؟
پاسخ: بله، مانعی ندارد.

پرسش: آیا می‌شود اول نماز حضرت را خواند و بعد نماز تحیت را؟
پاسخ: مانعی ندارد، ولی بهتر است اول تحیت مسجد خوانده شود.


پرسش: آیا هر بار که وارد مسجد می‌شویم، نیاز به نماز تحیت است؟
پاسخ: هر بار که توفیق سفر به جمکران نصیب شود، یک بار کافی است.
پرسش: آیا با وضویی که به قصد خواندن نماز امام زمان  گرفته‌ایم، می‌توانیم نماز یومیه را بخوانیم؟

پاسخ: مانعی ندارد.

پرسش: آیا اضافات مسجد جمکران حکم آن را دارد یا باید اعمال مسجد در همان مسجد قدیم انجام گردد؟

پاسخ: ظاهر این است که آنچه در مسجد توسعه داده می‌شود جزو مسجد است و اعمال مزبور را در تمام مسجد می‌توان انجام داد، همان گونه که توسعه مسجد الحرام و مسجد النبی و مسجد کوفه نیز در حکم این مساجد است.

اردوهای جمکران

یکی از مسائلی که در رابطه با جمکران و مراکزی که به نام امام زمان  مطرح است، بی‌توجهی زائران و افرادی که در اردوهای این اماکن مقدس شرکت می‌کنند به مسائل شرعی است که به چند نمونه از آنها اشاره می‌شود:

۱. اختلاط دختر و پسر در طول سفر و نشست‌ها.

پرسش: اردوهای مختلط دختران و پسران چه حکمی دارد؟

پاسخ: چون این گونه اجتماعات باعث مفسده است باید از آن دوری شود.^۱

۲. ملتزم نبودن به مسائل شرعی همچون رعایت حجاب، نماز اول وقت.

۳. چشم چرانی.

۴. خرافه گرایی.

۵. خلط زیارت با سیاحت.

۶. بی توجهی به حقوق دیگران.

۷. رفتن به اردوی جمکران بدون اذن شوهر یا با نیت اهداف حرام

دیگر، که باید گفت این سفر معصیت است.

۸. استفاده از سی دی ها یا نوارهای مبتذل در طول مسیر.

۱. جامع المسائل فاضل، ج ۱، س ۱۷۲۰؛ استفتانات امام، ج ۳، س ۱۳؛ اجوبة الاستفتانات،

س ۸۰۶؛ استفتانات مکارم، ج ۱، س ۸۰۵.



لغفاً سؤالات ذیل را پاسخ مرحمت فرمائید
 در مورد نماز امام زمان علیه السلام در مسجد مقدس حکیمان
 ۱- اگر تعداد ایات نعبه سهواً یا از روی فراموشی کم در زیاد
 شود چه حکم دارد

ج ۱: اشک ندارد =



نماز را بقصد جاود بخواند و هر جا کم بود
 حیران کند و زیاد سهوی هم مفسر نیست

۲- اگر تکرار ایات نعبه یا هفت مرتبه سوره اقصیه را فراموش کرد و قبل از
 رکوع متوجه شد چه کند و اگر در رکوع یا بعد از آن متوجه شود چه کند
 ج ۱: هرگاه قبل از رکوع متوجه شود در مورد سوره اقصیه باید حیران کند همچنین ایات نعبه و ایات تسبیح
 و اگر بعد از رکوع باشد حیران میگوید ام لازم نیست و مناسب است بعد از نماز قضا کند



ج ۲: اگر قبل از رکوع متوجه شد ایات نعبه را در رکوع می رود و اگر در رکوع یا بعد از آن
 متوجه شد می تواند برگردد و آنرا تکرار کند و در مرتبه رکوع برود و زیادی رنگند
 نماز مستحبی که بهر تدارک چیزی باشد یا سهوی باشد بطلان نیست
 و اگر بعد از نماز متوجه شد اشک ندارد



۲- اگر بعد از بلند شدن از رکوع یا سجده یا درش آید که تعداد هفت بار ذکر رکوع یا سجده را کم یا زیاد گفته چه کند



ج ۲: اگر در نماز و مانند نماز قبل عمل کند =



۳- می تواند بگردد و آنرا تغییر کند.

۳- هر جا فراموشی کند انجام دهد کم گفته بر سرگردد و چون سکند در زمان رکن در این مورد



مانی موارد در زمانه هم همین به نماز ضروری نکرند و

۴- اگر کسی نمی تواند همه صد صلوات بعد از نماز یا عسره از آن را



در سجده بگوید چه کمتر
ج ۲: به مقدار می که می تواند بگوید بقیه را نشسته بگوید =

بسیار به قصد جاو هر طوری تواند فم شود در آن حال بگوید و الا با آسان



سر چشم سجده کند و هم تمام



۴- هر مقدار که می تواند در سجده بگوید و بقیه را بعد از بلند شدن از سجده بگوید =

۵- اگر کسی در اثر نداشتن سواد یا استیفاء کردن نمی تواند نماز تحب و نماز

تمام زمان علیه اللام را به طور صحیح بخواند چه کند آیا می شود

نائب بگیرد ج ۵: به همان مقدار که توان دارد بخواند و نائب گرفتن لازم نیست =



بسیار هر طوری تواند جاو بخواند و هم تمام



۵. بهین صورت که در آن سجده نماز در آنجا باید بگردد



۶. نماز حضرت از طرف مرده یا زنده بترعاً یا با استیجار چه حکم دارد

ج ۲: بترعاً اشکالی ندارد بصورت استیجار که به قصد رجا بجا آورد =



بسیار به قصد رجا خوانده شود و در تمام دست راست است. استیجار بنده و به شکر عطا و اذن و تصرف بصورت بیان صلاه و غیره بنده در آنجا

۲. از جانب میت اشک ندارد. اما از طرف زنده مشروع است که میت زنده



و صحیح نیست.

۷. آیا نماز واجب یا مستحب به جاسا تحت محض صوم مسجد حرام



حاجب می شود؟ ج ۲: اشکال ندارد =



بسیار زیاد که تحت مسجد محض صوم را بخواند بنده

هر را به قصد رجا بخواند در تمام



۷ - ۲

احتراماً، نظر به ابتلای زیاد زائرین مسجد مقدس جمکران پاسخ سوالهای زیر را مرقوم فرمایید:

۱. افرادی که قصد مسافرت برای چهل هفته متوالی از شهرهای دور به مسجد مقدس جمکران را دارند و همچنین افرادی که سالیان متوالی هر هفته به این مکان تشریف می آورند، در مورد نماز و

روزه های واجب چه وظیفه ای دارند؟



بسیار چهل روز در روزه آنها شکسته است =

بسم الله الرحمن الرحيم
در حضرت آیت الله العظمی
مجتهد امام خمینی

بسم الله الرحمن الرحيم
در فرض سوال در غیر سزاوار نماز تمام در روزه صحیح است

بمراعات مسئله ۱۰۶۶ و ساله.

بسم الله الرحمن الرحيم ج ۱- در فرض سوال نماز شکسته است در روزه صحیح نیست.



ج ۱- نماز آنها شکسته است و نمی توانند روزه بگیرند.

ج- مجرد آمدن یک شب در آن شب با صبح آن موجب کفر است
نمی تواند بعد نماز ترا فطر بخواند در روزه نماز را فطر کند در صورتیکه قبل از غروب از وطن
خارج گردد.

دفتر آیت الله العظمی سیستانی

۲- خانمی که بدون اجازه شوهر از پول خودش نذر مسجد مقدس جمکران می نماید آیا صحیح می باشد؟



ج ۱- اگر از پول خودش باشد اشکالی ندارد.

بسم الله الرحمن الرحيم
در حضرت آیت الله العظمی
مجتهد امام خمینی

بسم الله الرحمن الرحيم
از مبیع علم دینی منع است گرمه استیذان اعموات دینی است.

ج ۲- نذر زوجه بدون اذن زوج منع نمی شود ولی مکسک کردن زن بمسجد از مال خویشتر
موقوف باذن شوهر نیست. والله اعلم



بسم الله الرحمن الرحيم
در حضرت آیت الله العظمی
مجتهد امام خمینی



ج ۲- نذر آن بدون اجازه شوهر باطل است لغیر بر آنها واجب نیست و اگر پول از اموال خود بدهد
ج- اشکال ندارد.

دفتر آیت الله العظمی سیستانی

۳- خواهری قبل از ازدواج نذر نموده که چهل هفته به مسجد مقدس جمکران بیاید الآن که ازدواج کرده

است با عدم اجازه شوهرش چه حکمی دارد؟

ج ۳- چنانچه نذر خود را قبل از عقد به شوهرش خبر داده موظف است به نذر خود عمل کند.



بسم الله الرحمن الرحيم
در حضرت آیت الله العظمی
مجتهد امام خمینی

بسم الله الرحمن الرحيم
واجب است به قدر عمل کند.



ج ۳- بعد از ازدواج اگر زوج منع کند مخالفت شوهر جایز نیست. والله اعلم



ج ۳ - نذرا و در فرض سوال منحل می شود و لازم نیست طبق آن عمل کنند

ج ۳ - بدون اجازه او نذر منعقد نیست . دفتر آیت الله العظمی سیستانی

۴ - خانمهایی که نذر کرده اند چهل هفته متوالی در مسجد مقدس جمکران حضور پیدا کنند و اعمال آن را بجا می آورند، در صورتی که چند هفته در ایام حیض هستند چه وظیفه ای دارند؟ (از آنجا که حیاط مسجد و سالن مراسم جزء مسجد نیست آیا باید حضور پیدا کنند یا خیر؟)

بر توالی بد باید در جائی که جزء مسجد نیست حضور پیدا کنند و احتیاط در این است که این ایام را بعداً در زمان پاکی اعاده و جبران نمایند



ج ۴: در آن ایام نمی توانند به مسجد بروند و احتیاط آن است که پس از عادت عذر آن تکمیل کنند =



بسم آرنیت نذر دخول در خصوص مسجد بوده است و توالی متناسب با حال خود را قصد نموده نه توالی حتی با حال حیض را ، نذر منعقد است و حضور در ایام حیض لازم نیست و غیر آن حساب می شود



ج ۵ - واجب نیست در حیاط مسجد حضور پیدا کنند . دفتر آیت الله العظمی سیستانی

ج ۵ - حضور در آن حال واجب نیست و باید عذر در بعد از آن تکمیل نماید . دفتر آیت الله العظمی سیستانی

۵ - اگر کسی پولی را به عنوان صرف در امور خیریه و قریه الی الله پرداخت نماید، آیا می شود در ساختن مناره و تزیینات مسجد خرج نمود؟



بر توالی در مطلق امور خیریه می توان صرف نمود .



ج ۵: احتیاط آن است که اگر می خواهند در مسجد صرف کنند صرف ضروریات مسجد کنند =

کتابنامه

- قرآن کریم.
- آموزش فقه، محمدحسین فلاح زاده، نشر الهادی.
- آینه اسرار، حسین کریمی، انتشارات مسجد مقدس جمکران.
- اثبات الهداة، محمد بن حسن، مکتبه العلامی، ۱۳۸۰.
- اجوبة الاستفتائات، آية الله خامنه ای، انتشارات بین الملل.
- احتجاج طبرسی، احمد بن علی، انتشارات سنایی.
- استفتائات امام خمینی، نشر کوثر.
- استفتائات بهجت، نشر شفق.
- استفتائات جدید آية الله مکارم، انتشارات مدرسه امیرالمؤمنین.
- استفتائات جدید تبریزی.
- اصول کافی، کلینی، علمیه اسلامیة.
- اقبال الاعمال، سید بن طاوس، نشر سماء.
- اکمال الدین و اتمام النعمة، شیخ صدوق، انتشارات اسلامی.

- انتظار، بایدها و نبایدها، ابراهیم شفیعی سروستانی، مرکز پژوهشهای صدا و سیما
- بحار الانوار، علامه مجلسی، چاپ بیروت.
- برداشت‌هایی از سیره امام ره، غلامعلی رجایی.
- البرهان فی تفسیر القرآن.
- پرسش‌های ویژه امام زمان علیه السلام، آیه الله صافی.
- تحریر الوسیله، امام خمینی، نشر کوثر.
- تکالیف الانام فی غیبة الامام، صدر الاسلام همدانی.
- توضیح المسائل مراجع، انتشارات اسلامی.
- جامع الاحکام، صافی، انتشارات حضرت معصومه (س).
- جامع المسائل فاضل، مطبوعاتی امیر.
- جامع عباسی، شیخ بهایی، انتشارات اسلامی.
- جمال الاسبوع، سید بن طاووس، مطبوعه شیخ احمد شیرازی.
- جمکرانیه ۲ (سخنرانی‌های مراجع و علما در جمکران)، ص ۷۸، به نقل از سید احمد خاتمی.
- جواهر الکلام، محمدحسن نجفی، دارالکتب الاسلامیه.
- حقوق فراموش شده، آیت الله کریمی جهرمی.
- خصال، شیخ صدوق، انتشارات اسلامی.
- الدر المنثور، سیوطی.
- دلائل الامامة.
- زاد المعاد، مجلسی، نشر مؤسسه التاریخ العربی، بیروت.
- الزام الناصب، یزدی حائری، علی بن زین العابدین، نشر اعلمی، بیروت.
- سر دلبران، آیه الله شیخ مرتضی حائری.
- سیری در آفاق.

- شکوه فقاہت.
- صحیفه مہدیہ، نشر استوار.
- صحیفه نور، امام خمینی (ره)، تنظیم و نشر آثار امام.
- عدة الداعی ابن فہدحلی، با ترجمہ محمدحسین نائیجی، کتابسرای اشراق.
- عروۃ الوثقی، ۲ جلدی، سید محمدکاظم یزدی، انتشارات مدرسہ علی بن ابیطالب.
- غایۃ القصوی، شیخ عباس قمی، نشر صبح آزادی.
- الغدیر، علامہ امینی، دارالکتب العربی، بیروت.
- غیبت نعمانی.
- الغیبة، شیخ طوسی.
- فرهنگ فقہ، آیۃ اللہ شاهرودی، دائرۃ المعارف فقہ اسلامی.
- ادب حضور، ترجمہ فلاح السائل، انتشارات انصاری.
- القواعد الفقہیہ، آیت اللہ مکارم، مدرسہ امام امیرالمؤمنین.
- کافی، شیخ کلینی، انتشارات اسلامی.
- کتاب البیع، امام خمینی (ره).
- کتاب الغیبة، شیخ طوسی.
- نجم الثاقب، حاجی نوری، انتشارات جمکران.
- مرآت الکمال، ممقانی.
- مسائل جدید از دیدگاہ علما و مراجع تقلید، محسن محمودی.
- مستدرک الوسائل، نوری.
- مصباح الزائر.
- مصباح المتہجد.
- معجم فقہ الجواهر.

- مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی.
- مفاتیح نوین، آیه الله مکارم، نشر هدف.
- مکیال المکارم، اصفهانی، نشر مسجد جمکران.
- ملاقات با امام زمان علیه السلام، محمد یوسفی، نشر عصر رهایی.
- منتخب الاثر، لطف اله صافی.
- منتهی الآمال، شیخ عباس قمی.
- منهاج الصالحین، آیه الله سیستانی.
- موسوعه زیارات معصومین، مؤسسه الهادی.
- مهج الدعوات.
- میزان الحکمه عربی، محمدی ری شهری، نشر دارالحدیث.
- نجم الثاقب، نوری، نشر مسجد جمکران.
- نشریه موعود، سال ۶، ش ۲۲.
- نهج البلاغه، دشتی، بنیاد نهج البلاغه.
- وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی.
- ولایت فقیه، امام خمینی ره، نشر کوثر.
- هزار و یک مسأله، نوری همدانی.
- یوم الخلاص.
- امام مهدی در آینه قلم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود.
- مسجد مقدس جمکران تجلیگاه صاحب الامر، حاج سید جعفر میرعظیمی، نشر مشهور.
- میر مهر، مسعود پورسیدآقایی، نشر حضور.

سوالات تستی آزمون احکام منتظران

۱. کاملترین دعای امام زمان علیه السلام که برای همه قشرها دعا نموده اند، چه نام دارد؟

الف) آوای انتظار ب) دعای ندبه

ج) دعای فرج د) دعای عهد

۲. جمله «و مجددالما عطل من احکام کتابک» از کدام دعا گرفته شده است؟

الف) دعای ندبه ب) دعای توسل

ج) دعای افتتاح د) دعای عهد

۳. این جمله از کیست؟ «آه آه شوقاً الی رؤیتهم»

الف) امام علی علیه السلام ب) امام زمان علیه السلام

ج) امام حسن عسکری علیه السلام د) امام صادق علیه السلام

۴. این جمله از کیست؟ «تکذیب ولایت فقیه، تکذیب ائمه علیهم السلام است»

الف) میرزای شیرازی ب) امام خمینی

ج) مقام معظم رهبری د) شهید مطهری

۵. منتظران ظهور حضرت در عصر غیبت از چه رفتارهایی باید دوری نمایند؟

الف) تعیین وقت برای ظهور ب) استعجال و شتابزدگی

ج) ادعای رؤیت د) همه موارد

از همین قلم

۱. آسیب‌ها و غیرتمندی
۲. احترام و تکریم
۳. احکام آموزشی پسران
۴. احکام آموزشی دختران
۵. احکام جوانان
۶. احکام حَقُّ النَّاسِ
۷. احکام شعری کودکان
۸. احکام عددی
۹. احکام معمایی
۱۰. احکام مناسبت‌ها
۱۱. احکام منتظران
۱۲. اخلاق آموزشی
۱۳. اخلاق و احکام کارمندی
۱۴. بازتاب وحدت در مقالات فارسی
۱۵. برای ریحانه
۱۶. برداشتهای تربیتی
۱۷. برگهای زرین
۱۸. پسران چه می‌پرسند؟
۱۹. پسران؛ درس‌ها و هشدارها
۲۰. جشن عروسی
۲۱. جنگ جوان
۲۲. چگونه اردو برگزار کنیم؟
۲۳. خرافه‌ها و واقعیت‌ها
۲۴. خود و ناخود
۲۵. دام‌ها و گام‌های شیطان
۲۶. دختران؛ پندها و هشدارها
۲۷. دختران چه می‌پرسند؟
۲۸. دختران و مزاحمت‌ها
۲۹. ره توشه زیارت
۳۰. زندگی شیرین
۳۱. صدفهای قرآنی
۳۲. صمیمانه با عروس و داماد
۳۳. عجله و شتابزدگی
۳۴. عطر رمضان
۳۵. عیب جویی و عیب زدایی
۳۶. غم و شادی
۳۷. گنجینه قرآن
۳۸. مردم و برداشتهای احکام
۳۹. مروارید عفاف
۴۰. مشیت الهی
۴۱. ۵۰۰ معمای تلاش
۴۲. معیارهای احکام
۴۳. معیارهای زندگی
۴۴. مهارتهای آموزش اخلاق
۴۵. نکته‌های ناب
۴۶. نگاهی به حَقُّ النَّاسِ
۴۷. مذهب‌گرایی و مذهب‌گریزی
۴۸. مهارت‌های زندگی
۴۹. راه و رسم دوستی
۵۰. احادیث عددی